

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 28.07.1999

KOM(1999)396 endelig udg.

Grønbog

Produktansvar

(fremlagt af Kommissionen)

Resumé

Siden 1985 har enhver producent været ansvarlig for skader på borgernes sundhed, sikkerhed eller ejendom forårsaget af en defekt ved et produkt i henhold til direktiv 85/374/EØF, der er det første retlige instrument for en fællesskabspolitik i relation til producentansvar. Dette direktiv har til formål at beskytte de skadelidte og tilskynde til en øget produktsikkerhed inden for det indre marked ved hjælp af en lovgivningsmæssig ramme, der er så sammenhængende som muligt, og som fokuserer på en rimelig fordeling af ansvaret for de risici, der er forbundet med en moderne teknisk produktion.

Den egentlige udfordring i denne politik ligger i at bruge den til at maksimere de positive virkninger for forbrugerne (og navnlig sikre den bedst mulige erstatning for de skadelidte) samtidig med, at omkostningerne holdes på det rimeligst mulige niveau (idet man navnlig bør undgå at hæmme virksomhedernes innovations- og udviklingskapacitet). Der findes - som de seneste kriser på fødevarerområdet (kogalskab og dioxin) viser - ikke noget sådant som en nulrisiko. Ethvert samfund bør have et optimalt system, der er tilpasset dets udvikling, til bedst muligt at skadesløsholde de skadelidte for skader, der forårsages som følge af produktionen. Det viser sig derfor absolut nødvendigt at klarlægge, om et instrument som direktiv 85/374/EØF fortsat opfylder sine mål, for så vidt angår de nye risici, som det europæiske samfund vil komme til at stå over for i løbet af det nye årtusinde.

Grønbogens tilgang

Kommissionen har, inden den går i gang med en eventuel reform af direktivet, til hensigt at høre de berørte parter på grundlag af denne grønne bog. Formålet er at undersøge direktivets indvirkning på de skadelidte og de berørte økonomiske sektorer og på basis heraf overveje, om det er hensigtsmæssigt med en sådan reform, og hvilken form for reform der måtte være nødvendig, med henblik på at opnå en bedre retlig sikkerhed for de berørte parter. Bebudelsen af et sådant initiativ (der skete under Parlamentets forhandlinger om direktiv 1999/34/EF, der sigter på at udvide bestemmelserne om produktansvar til også at omfatte landbrugsråvarer) har naturligvis affødt interesse hos de økonomiske aktører, forbrugerne og de offentlige myndigheder. I en situation, der er noget anderledes end i 1985, er det absolut nødvendigt at klarlægge, om direktivet stadig fungerer efter hensigten, og hvis dette ikke er tilfældet, hvorfor det ikke gør det, og hvordan man kan forbedre det. Grønne bogen har således et dobbelt mål: 1) dels gør den det muligt at indsamle oplysninger og evaluere gennemførelsen af direktivet "i marken" på basis af de berørte parter erfaringer (navnlig industrien og forbrugerne) og endeligt at klarlægge, om det opfylder de opstillede mål, 2) dels skal den "måle" reaktionerne på en eventuel revision af de mest følsomme spørgsmål i denne lovgivning.

Hvad det første punkt angår, drejer det sig først og fremmest om at indsamle oplysninger og evaluere, hvordan direktivet lever op til de mål, der er sat med hensyn til de forskellige berørte sektorer: om det giver de skadelidte en passende beskyttelse, om det bidrager til at afskrække markedsføringen af farlige produkter, om det giver de erhvervsdrivende en tilstrækkelig retlig sikkerhed, der letter samhandelen inden for Fællesskabet, om europæiske virksomheders konkurrenceevne ikke bliver forringet som følge af direktivet, om forsikringssektoren har kunnet klare de risici, der er omfattet af direktivet, om de offentlige myndigheder og forbrugerorganisationerne anser direktivet for at være et nyttigt instrument i deres politikker til fordel for dem, der har lidt skade på grund af defekte produkter m.v.

Hvad det andet punkt angår, opfordres alle berørte parter til at fremlægge relevante argumenter som begrundelse for en eventuel reform af direktiv 85/374/EØF. Vedtagelsen af

denne grøn bog betyder ikke, at man på dette stadium vil gå i gang med en lovgivningsmæssig revision af dets indhold. Tværtimod vil Kommissionen, når den har analyseret de modtagne bidrag, eventuelt foreslå en række aktioner herom i sin anden rapport om gennemførelsen af direktivet, der forventes at blive offentliggjort ved udgangen af år 2000. Derfor er de "reformmuligheder", der er angivet nedenfor, udelukkende tænkt som debatoplæg. Denne grøn bog foregriber ikke Kommissionens holdning til instrumentets fremtid. Således indeholder debatoplægget blandt andet følgende emner:

- de nærmere bestemmelser i forbindelse med den praktiske anvendelse af bevisførelsen, som er pålagt skadelidte
- iværksættelse af ansvarsfritagelse i tilfælde af risici i forbindelse med produktudvikling, de såkaldte "udviklingsrisici", og evaluering af et eventuelt bortfald
- tilstedeværelsen af en økonomisk overgrænse og dens berettigelse
- 10-års-fristen og virkningerne af en eventuel ændring
- evaluering af muligheden for at forsikre mod risici, der hidrører fra defekte produkter
- bedre oplysninger om afgørelse af sager, der skyldes defekte produkter
- leverandørens ansvar
- type af produkter og skader, der er omfattet.

Sammenlignet med debatten i USA udgør direktiv 85/374/EØF i EU et kompromis, der forsoner de interesser, der gør sig gældende. Det politiske ønske i medlemsstaterne, der er konkretiseret i direktivets dispositive bestemmelser, om at have en afbalanceret ansvarsramme, der fastsætter regler for forholdet mellem virksomheder og forbrugere, bør ikke undervurderes. Det er Kommissionen magtpåliggende at bevare denne forsonlige tilgang. Ethvert initiativ til reform af direktivet bør frem for alt være styret af den afbalancering, der følger af reglerne heri.

Endelig er det Kommissionen magtpåliggende, at høringen ledes af resultaternes gennemsigtighed og effektivitet. **For at få gang i overvejelserne og debatten ønsker den således, at de svar, der bliver givet, støtter sig på kendsgerninger og ikke blot på principielle holdninger.** Derfor opfordrer Kommissionen **alle berørte parter** til skriftligt at fremsætte deres kommentarer til de spørgsmål, der er rejst i denne grøn bog, senest **4 måneder efter, at den er blevet vedtaget af kollegiet.** Enhver interesseret part kan svare på de spørgsmål, han måtte ønske, selv om visse spørgsmål fortrinsvis sigter på andre typer af aktører. Kommissionen forventer desuden forskellige svar fra samme økonomiske sektorer i de enkelte medlemsstater: kun sådanne svar vil gøre det muligt for den at evaluere den reelle indvirkning af direktivet i de forskellige medlemsstater.

Grøn bogen er tilgængelig på Internettet (<http://europa.eu.int/comm/dg15/en/index.htm>). De hørte parter kan sende deres skriftlige kommentarer til Kommissionen med post eller lignende til følgende adresse:

Europa-Kommissionen
Generaldirektorat XV
Rue de la Loi 200
B-1049 BRUXELLES
C 100 4/40

Og/eller pr. e-post (d3@dg15.cec.be). I sidstnævnte tilfælde tilrådes det, at man sender den elektroniske del i .html.-format. De kommentarer, der modtages ad denne vej, **vil kunne offentliggøres på Internettet, medmindre deltageren i høringen udtrykkeligt modsætter sig dette.**

Opfølgning på grønbogen

Efter tilendebragt høring vil Kommissionen gøre status over direktivets indvirkning og drage passende konklusioner med hensyn til en eventuel reform af direktivet. Dette vil blive gjort til genstand for en rapport, der vil blive forelagt fællesskabsinstitutionerne **ultimo år 2000**. Denne rapport vil eventuelt kunne ledsages af et velbegrunderet forslag om revision af direktivet.

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING

1.1 HVORFOR EN GRØNBOG?

1.2 HVORDAN BESVARES SPØRGSMÅLENE I GRØNBOGEN?

2. HVILKE VIRKNINGER HAR DIREKTIV 85/374/EØF HAFT?

2.1 INDVIRKNINGEN PÅ DET INDRE MARKED

2.1.1 HANDELEN INDEN FOR FÆLLESSKABET

2.1.2 HANDELEN PÅ VERDENSMARKEDET

2.2 BESKYTTELSE AF BORGERNES SUNDHED OG SIKKERHED

2.3 VIRKNINGERNE FOR INDUSTRIEN OG FORSIKRINGSSEKTOREN

3. ER DET BERETTIGET AT REVIDERE DIREKTIV 85/374/EØF ?

3.1 OPRETHOLDELSE AF BALANCEN

3.2 EMNER FOR EN EVENTUEL FREMTIDIG REFORM

Bevisførelsen

Risici i forbindelse med produktudvikling

Økonomisk overgrænse

Forældelsesfrist

Forsikringspligt

Mere gennemsigtighed

Leverandøransvar

Produkter omfattet af direktivet

Skader omfattet af direktivet

Domstolsadgang

Andet

Bilag

1. INDLEDNING

Det er absolut nødvendigt, at en person, der har lidt skade som følge af brug eller forbrug af et defekt produkt, eller som har været udsat for et defekt produkt, har ret til erstatning i et indre marked, der er til for alle borgere. Siden 1985 er denne ret anerkendt i direktivet om produktansvar¹, ifølge hvilket enhver producent af en defekt løseøgenstand skal erstatte de skader, det har forårsaget på personers helbred eller private ejendom. Således har det barn, der kommer til skade ved, at en sodavandsflaske eksploderer, den ansatte, der mister fingeren ved brug af et defekt stykke værktøj, eller den fodgænger, der bliver kørt over af en bil med defekte bremses, fordel af en sådan ret, uanset om der er tale om forsømmelighed eller ej fra producentens side (princippet om objektivt ansvar eller ansvar uden skyld).

Den producentansvarspolitik, der blev indført med direktiv 85/374/EØF, berører producenterne og de skadelidte direkte. Distributører, forsikringsselskaber, domstole, offentlige myndigheder og fagfolk berøres imidlertid i forskellig grad af dets anvendelse. Det ansvar, der medfører af denne fællesskabslovgivning, udgør en sammenhængende ramme, der tager hensyn til de forskellige interesser, der gør sig gældende:

- dels borgernes interesse i at undgå de risici for deres sundhed eller helbred og materielle velfærd, der hidrører fra et moderne samfund, der er karakteriseret ved en høj teknologisk udvikling,
- dels producenternes interesse i at undgå konkurrenceforvridninger forårsaget af forskellige ansvarsbestemmelser og i at mindske indvirkningen af disse forskelle på innovation, konkurrenceevne og jobskabelse.

Disse ansvarsrammer kan garantere de skadelidtes velfærd (ved at sikre dem en erstatning og fratage en eventuel lyst til at bringe defekte produkter i omsætning) og minimere omkostningerne for industrien for ikke i overdrevent omfang at hæmme dens evne til innovation, jobskabelse og eksport. Ved at etablere en retfærdig risikofordeling består rammerne for producentansvarspolitikken af følgende elementer:

- producentens objektive ansvar eller ansvar uden skyld over for skadelidte;
- bevisførelsen for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem de to påhviler skadelidte;
- alle erhvervsdrivende i produktionskæden hæfter solidarisk over for skadelidte for at give en økonomisk garanti for, at der ydes skadeserstatning;
- ansvarsfritagelse for producenten, såfremt han beviser, at der foreligger visse forhold, der udtrykkelig er fastsat i direktivet;
- tidsbegrænset ansvar med henblik på ensartede frister;
- ulovliggørelse af bestemmelser, der begrænser eller lader et ansvar over for skadelidte bortfalde;
- fastsættelse af et loft for det økonomiske ansvar på et højt, men for medlemsstaterne valgfrit niveau;

---

¹ Rådets direktiv af 25. juli 1985 (85/374/EØF) (EFT L 210 af 7.8.1985, s. 29) (vedlagt som bilag).

- en regelmæssig revision af dets indhold for så vidt angår virkningerne for de skadelidte og producenterne.

Defekte tjenesteydelser er ikke omfattet af direktiv 85/374/EØF. Som bebudet i handlingsplanen for forbrugerpolitikken for 1999-2001² har Kommissionen til hensigt at undersøge behovet for at styrke sikkerheden i forbindelse med tjenesteydelser. På grundlag af denne undersøgelse vil Kommissionen foreslå initiativer om både tjenesteydelsers sikkerhed og tjenesteydelse-leverandørers ansvar. En grundig høring af erhvervslivet og forbrugerne vil være bestemmende for Kommissionens efterfølgende aktion.

1.1. Hvorfor en grøn bog?

Denne grøn bog danner baggrund for udarbejdelsen af rapporten om gennemførelsen af direktivet om produktansvar, der forventes at blive offentliggjort **ultimo år 2000**³. Efter den første rapport fra 1995 (der blev offentliggjort i en situation, der var karakteriseret af meget få tilfælde af anvendelse på grund af direktivets⁴ meget sene gennemførelse), giver man sig i denne grøn bog i lag med den anden dybtgående analyse af gennemførelsen af direktiv 85/374/EØF i en situation, der adskiller sig fra den, der herskede i årene 1985 og 1995, hvilket fortrinsvis kan tilskrives den nye fremdrift, der efter kogalskabskrisen er givet til politikken til beskyttelse af borgernes sundhed og sikkerhed.

I forbindelse med den første rapport havde Kommissionen konkluderet, at den lære, man kunne drage af gennemførelsen af direktivet, endnu var begrænset. I 1995 lå medlemsstaterne kun inde med en meget begrænset retspraksis på området. Under henvisning til de oplysninger, der var til rådighed i 1995, havde Kommissionen ikke skønnet, at det var nødvendigt at fremsætte forslag, der sigtede på at ændre det. Men visse aspekter i direktivet vedrørende beskyttelse af forbrugerne og det indre markeds funktion fordrede imidlertid en fortsat opmærksomhed. Det var for eksempel tilfældet med udelukkelsen af landbrugsråvarer. Som følge af kogalskabskrisen og i henhold til direktiv 99/34/EF skal medlemsstaterne anvende bestemmelserne i direktiv 85/374/EØF⁵, når det gælder landbrugsråvarer.

Kommissionen har for det første til hensigt (*punkt 2 i grøn bogen*) at komme i besiddelse af så fuldstændige oplysninger som muligt om direktivets indvirkning på det indre markeds funktion, på beskyttelsen af borgernes sundhed og sikkerhed, industriens konkurrenceevne og innovationskapacitet såvel som dets indvirkning på finanssektoren (forsikring). Det drejer sig om at få at vide, (1) **hvilke virkninger der skyldes anvendelsen af direktivet, om det har givet flere fordele end omkostninger, navnlig med hensyn til den beskyttelse, det yder de skadelidte, og de omkostninger, der bæres af virksomhederne**, og (2) **hvordan og hvorledes direktivet ligger til grund for disse virkninger**. Den har endvidere til hensigt på baggrund af flere foreslåede emner (*punkt 3 i grøn bogen*) at definere (3), **hvilke aspekter i direktivet der bør underkastes en reform for at øge de sociale nyttevirkninger, samtidig med at omkostningerne holdes nede på et rimeligt niveau**.

---

² Kommissionens meddelelse: "Handlingsplan for forbrugerpolitikken 1999-2001" (KOM(1998)696 af 1.12.1998).

³ Kommissionen skal regelmæssigt aflægge rapport om gennemførelsen af direktivet for fællesskabsinstitutionerne (se artikel 21 - hvert femte år om den almindelige gennemførelse af direktivet; 15, stk. 3, og 16, stk. 2, - 10 år efter bekendtgørelsen af direktivet om udviklingsrisici og den økonomiske begrænsning af ansvaret; og 18, stk. 2, - hvert femte år om revision af de beløb, der er fastsat i direktivet).

⁴ Kommissionen aflagde sin første rapport om gennemførelsen af direktivet den 13.12.1995 (KOM(95)617) baseret på en konsekvensundersøgelse foretaget i 1994.

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999, der ændrer Rådets direktiv 85/374/EØF om en tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivningsmæssige og administrative bestemmelser inden for produktansvarsområdet (EFT L 141 af 4.6.1999).

På basis af de oplysninger og kommentarer, den modtager, vil Kommissionen fremlægge sine konklusioner for Parlamentet og Rådet i den rapport om gennemførelsen af direktivet, der vil blive offentliggjort i år 2000. Denne rapport vil gøre det muligt at pege på huller i gennemførelsen af det nuværende direktiv og på de områder, der bør forbedres. Hvis Kommissionen finder, at direktiv 85/374/EØF bør ændres, vil der blive forelagt et forslag til lovgivning herom. Denne grøn bog foregriber ikke Kommissionens holdning til instrumentets fremtid.

Valget af en grøn bog som grundlag for udarbejdelsen af rapporten for år 2000 begrundes i omfanget og forskellighedetheden af de interesser, der gør sig gældende. Kommissionen har ønsket, at denne evaluering er præget af åbenhed, og at producenter, forbrugere, forsikrings selskaber, fagfolk og alle andre berørte sektorer kan meddele den deres erfaringer og meninger om gennemførelsen og den videre udvikling af producentansvaret. **I denne gennemsigtighedens ånd vil svarene ikke være fortrolige og vil kunne offentliggøres, medmindre deltagerne i høringen udtrykkelig anmoder om det modsatte.**

Ud over adgangen til oplysningerne om gennemførelsen af direktivet⁶ opfordrer grøn bogen de erhvervsdrivende til at deltage i overvejelserne om den pågældende lovgivnings fremtid, hvilket vil gøre det muligt bedre at evaluere omkostningerne i forbindelse med en eventuel revision. Grøn bogen imødekommer således Kommissionens forpligtelse til at høre repræsentanterne for forbrugerne, producenterne, distributørerne, forsikrings selskaberne, de offentlige myndigheder og alle øvrige berørte parter, inden den går i gang med en omfattende revision af bestemmelserne i direktiv 85/374/EØF. En sådan forpligtelse til at sørge for gennemsigtighed blev indgået over for Parlamentet og de erhvervsdrivende i forbindelse med vedtagelsen af direktiv 99/34/EF, der sigter på at udvide direktivet fra 1985 til også at omfatte landbrugsråvarer⁷.

Den høring, grøn bogen markerer indledningen af, er også åben for erhvervsdrivende, forbrugere og myndigheder i ansøgerlandene.

1.2 Hvordan besvares spørgsmålene i grøn bogen?

Høringsresultaternes troværdighed og kvalitet afhænger af den grad, hvori man inddrager deltagerne i denne høring. En af vanskelighederne med at evaluere direktivets indvirkning er og bliver manglen på pålidelige data som følge af manglen på en analysemetodik, der gør det muligt at måle dets virkninger. For at råde bod på dette foreslås det de erhvervsdrivende, at de tager hensyn til følgende parametre, således at de kan bidrage så effektivt som muligt til denne høring:

* klageindekset (antal og indhold af domstolsafgørelser, sager afgjort i mindelighed, antal af anmeldte skader m.v.)

Det drejer sig her om at fastslå, hvorledes direktivet anvendes i forbindelse med retstvister af enhver art (retssager, voldgiftssager, skadesanmeldelser til forsikrings selskaber m.v.). De erhvervsdrivende opfordres til at levere alle former for oplysninger herom.

* tilgængeligheden af sikre produkter på markedet

---

⁶ Når man henviser til "gennemførelsen af direktivet", er det klart, at man henviser til de nationale gennemførelsesforanstaltninger for direktivet (f.eks. love, der omsætter direktivet til national lovgivning).

⁷ Kommissionen (se SEK(1998)2232 af 6.1.1999) var ikke enig i udtalelsen ved førstebehandling i EP, der var for en revision af direktivet i forbindelse med dets udvidelse til også at omfatte landbrugssektoren.

Det vil være nyttigt at vide, om og hvordan direktivet udgør en af de faktorer, der betinger et produkts adgang, stadige tilgængelighed og tilbagetrækning fra markedet (har producenten for eksempel truffet beslutning om at tilbagetrække et produkt fra markedet eller om ikke at bringe det i omsætning som følge af risikoen for at blive gjort retligt ansvarlig for det?). På fællesskabsplan kan man identificere og kvantificere de skader, der forårsages af et produkt, og/eller som involverer et produkt ved hjælp af det gamle fællesskabssystem, EHLASS - *European Home and Leisure Accident Surveillance System*-. Men det gamle system gjorde det ikke muligt at fastslå arten af defekten ved det pågældende produkt. Det nye fællesskabssystem til indsamling af oplysninger om legemsbeskadigelse, som er etableret inden for rammerne af fællesskabshandlingsprogrammet til forebyggelse af legemsbeskadigelse⁸, undersøger denne tilgang med henblik på at kunne gøre noget ved dette. Disse oplysninger kan eventuelt indhentes på nationalt plan⁹.

* omkostnings-, produktions- og salgsprisudviklingen

Det drejer sig her om at finde frem til de faktiske omkostninger i forbindelse med ansvarsordningen og til det omfang, hvori de rent faktisk afspejler sig i produkternes pris.

* differentiering mellem markeder

Det drejer sig her om at vide, om og i hvilket omfang de økonomiske aktører tager hensyn til de forskellige ansvarsordninger, der gælder på de forskellige eksportmarkeder (inden og uden for EU) (for eksempel ved at foretage ændringer i produktionsprocessen, tegne tillægssforsikringer for at dække nye risici på eksportmarkedet m.v.)

* innovation/forskning

Det drejer sig her om at få kendskab til de erhvervsdrivendes erfaringer om, hvorvidt direktivet har øvet indflydelse på industriens innovationskapacitet (har direktivet for eksempel hæmmet en bestemt sektors udvikling?).

Ved brug af disse parametre (eller andre tilsvarende) opfordres de erhvervsdrivende til at sprede kendskabet til deres erfaringer og til at besvare spørgsmålene i denne grønne bog. Inden for dette område af producentansvaret, hvor de principielle holdninger er kendte, ønsker Kommissionen at komme i besiddelse af praktiske, faktuelle oplysninger (så vidt muligt i form af tal) og ikke blot erklæringer, således at den kan begrunde sine konklusioner, navnlig hvis de skulle munde ud i en omfattende revision af direktivet.

2. HVILKE VIRKNINGER HAR DIREKTIV 85/374/EØF HAFT?

En evaluering af direktivets indvirkning betyder ikke blot, at der skal gøres status over de sager, der er blevet forelagt de nationale domstole eller et voldgiftsorgan, eller de sager, som EF-Domstolen har måttet træffe afgørelse om¹⁰. Det drejer sig snarere om at evaluere, hvordan direktivet lever op til de mål, der er fastsat for det for så vidt angår de forskellige berørte sektorer: om det giver de skadelidte en passende beskyttelse, om det bidrager til at fratage lysten til at bringe farlige produkter i omsætning, om det giver producenterne en

---

⁸ EFT L 46 af 20.2.1999.

⁹ Ifølge det spanske *Instituto Nacional de Consumo (informe Sistema EHLASS 1997, www.consumo-inc.es/Estudios)* har de registrerede spanske skadelidte erklæret, at årsagen til den lidt skade var et tilfælde (45,2%), manglende opmærksomhed (21,4%), forsømmelighed fra deres egen side (15,4%), tredjemands handling (7,0%), en design- eller fabriktionsfejl (2,8%), manglende information fra fabrikantens side (0,2%) og ikke-overholdelse af brugsansvisningen (0,4%).

¹⁰ EF-domstolen har ved to lejligheder afsagt en kendelse over direktivet i forbindelse med sagen imod Frankrig for manglende overholdelse af traktaten (C-293/91, dom af 13.1.1993, sag 1993, s. I-1) og mod Det Forenede Kongerige (C-300/95, dom af 30.5.1997, sag 1997, s. I-2649).

tilstrækkelig retlig sikkerhed, der kan lette samhandelen inden for Fællesskabet, om de europæiske virksomheders konkurrenceevne har lidt skade som følge af direktivet, om forsikringssektoren har kunnet imødekomme de risici, der er omfattet af direktivet, om de offentlige myndigheder og forbrugerorganisationerne betragter direktivet som et nyttigt instrument i deres politikker til fordel for personer, der har lidt skade som følge af defekte produkter m.v. Med henblik herpå opfordres de berørte aktører og myndigheder til at besvare nedenstående spørgsmål.

2.1 Indvirkningen på det indre marked

Direktivet om producentansvar, der er gældende i hele Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, og som udgør en model, der følges af tredjelande (navnlig de lande, der ønsker at slutte sig til Den Europæiske Union) (se bilag), betinger det retlige miljø, hvori handelen inden og uden for Fællesskabet udvikler sig. Kommissionen ønsker at vide, hvordan de berørte aktører måler denne indvirkning under hensyntagen til deres erfaringer siden 1985.

2.1.1 Handelen inden for Fællesskabet

Det nuværende indre marked, der er karakteriseret af en stærk vækst i handelen inden for Fællesskabet,¹¹ finder i direktiv 85/374/EØF en sammenhængende ramme, som sigter på at være afbalanceret for så vidt angår produktansvaret for den europæiske producent. Det sigter på at nå frem til en passende beskyttelse af forbrugerne såvel som på at fremme udvekslingen af varer og i det store og hele tilnærme konkurrencebetingelserne på det indre marked til hinanden. Derfor er det opfattelsen, at eksistensen af harmoniserede retlige betingelser letter samhandelen, eftersom producenten befinder sig i samme retlige situation, uanset hvilket sted han distribuerer sin produktion fra.

Direktiv 85/374/EØF sigter i vid udstrækning på at harmonisere de nationale rettigheder vedrørende produktansvar. Det indeholder ingen direkte bestemmelser om stridigheder, om hvilket lands lovgivning skal anvendes. Til trods for den store grad af harmonisering, der er nået af dette, findes der stadig divergenser på nationalt plan. Når et defekt produkt forårsager en skade i EF, hvor det er bragt i omsætning inden for det indre marked, kan skadelidte opnå erstatning i henhold til de ensartede ansvarsbestemmelser, der er indeholdt i direktivet. Hvad de ikke-harmoniserede aspekter angår, viser det sig vigtigt for skadelidte og producenten at fastslå, hvilken lovgivning der er gældende. Der blev i 1973 indgået en regeringsaftale for at fastslå, hvilken lov der er gældende for så vidt angår produktansvar. Men de fleste medlemsstater er ikke parter i denne aftale, der kun er ratificeret af Spanien, Finland, Frankrig, Luxembourg og Nederlandene. I mangel af andet gældende instrument afgøres stridigheder, om hvilket lands lovgivning om produktansvar der er gældende af den lovgivning, der gælder i den enkelte medlemsstat.

Det må imidlertid erkendes, at skadelidtes og producentens retssikkerhed langt fra er opnået inden for dette område, eftersom direktivet både er ufuldstændigt og komplementært til enhver anden national producentansvarsordning. I 1985 fandt Fællesskabets lovgiver, at producentansvarslovgivningen var så forskellig, at den påvirkede samhandelen inden for Fællesskabet, og at det derfor var nødvendigt med en tilnærmelse af de retlige ansvarsbetingelser, hvilket da også delvist blev opnået med direktiv 85/374/EØF.

Rent faktisk gør direktivet det på den ene side muligt for medlemsstaterne – for visse punkter, der er veldefineret heri – at fastsætte forskellig lovgivning i de enkelte medlemsstater (se de valgmuligheder, der er fastsat i artikel 15 og 16 i direktivet).

---

¹¹ Siden 1985 er varehandelen mellem medlemsstaterne øget betragteligt. I 1997 blev handelen med industrivarer anslået til 31,5% af BNP (Europa-Kommissionen, *Rapport om vare- og kapitalmarkedernes måde at fungere på*, KOM(1999)10 af 20.1.1999).

På den anden side er den almindelige nationale ansvarslovgivning vedrørende skadevoldende handlinger, der naturligvis også gælder for producenter, ikke harmoniseret, og den gælder derfor fortsat. Situationen i Spanien illustrerer denne sameksistens af retlige rammer for producentansvar, der vil kunne skade parternes retssikkerhed i praksis: den 4. oktober 1996 afgrænsede den spanske højesteret i en sag vedrørende en flaskes eksplosion, anvendelsesområdet for loven fra 1994 om gennemførelse af direktivet i forhold til den almindelige forbrugerbeskyttelseslov fra 1984 ved at erklære, at førstnævnte etablerer en særlig, lukket ansvarsordning, medens loven fra 1984 etablerer en generel, næsten objektiv ansvarsordning med omvendt bevisbyrde. Uden at anvende dette på særtilfælde (et produkt, der var blevet bragt i omsætning inden 1994) fandt retten dog, at ansvarsprincippet i loven af 1994 kan udstrækkes til distributøren (hvilket ellers kun er tilfældet i de tilfælde, der er angivet i artikel 3, stk. 3, i direktivet) og gør skadelidte berettiget til at gøre sit krav gældende over for en af de ansvarlige personer uden mulighed for at gøre det over for alle under ét (hvilket er i modstrid med princippet om solidarisk ansvar, der er fastsat i artikel 5 i direktivet)¹².

Direktivet udgør kun et første element i etableringen af en egentlig producentansvarspolitik på fællesskabsplan. Rent faktisk er en af årsagerne, der ligger til grund for en fornyet gennemgang af direktivet hvert femte år¹³, at man søger at nå frem til en mere vidtgående harmonisering for at etablere en retlig ramme, der er så komplet, sammenhængende, afbalanceret og effektiv som overhovedet muligt til gavn for forbrugerbeskyttelsen og producenternes retssikkerhed. Men målet om en øget harmonisering ville på forhånd kun synes nået med fastholdelsen af målet om en fuldstændig harmonisering af det gældende direktiv (hvor ingen bestemmelse gør det muligt for medlemsstaterne at vedtage nye, strengere regler inden for rammerne af direktivet).

1. Fungerer direktivet efter Deres erfaring i praksis?

- ☞ Bør direktivet efter Deres mening ændres, i betragtning af at forbrugerne og de erhvervsdrivende mener, at det er vigtigt at have en fast, retlig ramme for producentens ansvar?
- ☞ Har forskellene i lovgivningerne om producentansvar hæmmet - eller kunnet hæmme - omsætningen i én medlemsstat af produkter hidrørende fra en anden medlemsstat?
- ☞ Hvad har i de tilfælde, hvor de almindelige regler er blevet anvendt i stedet for direktivet, efter Deres mening været årsagen hertil?
- ☞ Bør direktivet efter Deres mening revideres, så det bliver den eneste gældende fælles ordning for produktansvar (ophævelse af artikel 13 i direktivet)?
- ☞ Mener De, at den enkelte medlemsstat bør kunne vedtage strengere ansvarsbestemmelser (indsættelse af en "minimumsklausul" i direktivet)?

2.1.2 Handelen på verdensmarkedet

I medfør af princippet om ligebehandling af produkter importeret fra tredjelande, der praktiseres frit i Fællesskabet, finder den gennemgåede lovgivning fuld anvendelse for importerede produkter. Derimod underkastes eksporterede produkter lovgivningen i det distributionsland, hvor det eventuelt måtte forårsage en skade. Direktivet bidrager således til at definere de europæiske erhvervsdrivendes retlige og økonomiske miljø i den globale sammenhæng, hvor producentansvarspolitikkerne i en stor del af landene er lig den, der tales for i direktiv 85/374/EØF, for den har navnlig tjent som model for Japan, Australien og

¹² TS Sala Civil, 4.10.1996, nr. 778/1996 (RJ 1996-7034).

¹³ Se betragtning 18 i direktiv 85/374/EØF herom.

Schweiz¹⁴. Men denne lighed er alligevel ikke fuldstændig og undertiden afhænger ansvarsbetingelserne i vid udstrækning af den retlige ramme, som de følger af. Her fortjener situationen i USA en kommentar helt for sig selv.

I USA udspiller producentansvaret sig i en sammenhæng, der er karakteriseret af tre elementer: (1) retssystemet tilskynder parterne til at benytte sig af retstvister (ved størrelsen af de skadeserstatninger, der tildeles af nævningeretterne; ved de bestemmelser, der letter bevissøgningen; og ved princippet "no win, no fee", hvorefter skadelidte, hvis sagen tabes, ikke betaler honorar til sin advokat); (2) der findes ikke nogen ensartet føderal lovgivning¹⁵; (3) det er delstaternes lovgivende myndigheder og dommere, der har udledt de store principper i ansvarsretten ("warranty", "negligence", "strict liability"), principper, som er blevet tilnærmet i praksis i henhold til "Restatement"¹⁶ (en form for modellov, der er udarbejdet af det amerikanske retsinstitut).

I 1992 tegnede retstvisterne vedrørende producentansvar sig som følger i landets 75 mest fremtrædende "amter": der blev truffet afgørelse i 12 763 sager om producentansvar; 358 sager blev bragt for en nævningeret; 142 retssager blev vundet af klageren. For alle disse sager beløb gennemsnitserstatningen sig til 727 000 dollar, og den overskred kun en million dollar i 15,4% af sagerne. Nævningeretterne tilkendte kun "punitive damages" i tre ud af de 142 sager, der blev vundet af klageren. Det samlede erstatningsbeløb for de tre sager beløb sig til 40 000 dollar¹⁷.

Ifølge *National Center for State Courts* omhandler 40 000 ud af de 19,7 millioner civile søgsmål, der årligt bliver behandlet af delstaternes dommere, producentansvar. Kun 10% af de skadelidte går til domstolene for at opnå erstatning. Mellem 1965 og 1994 blev der tilkendt "punitive damages" i 379 sager (eller 13 pr. år). I USA synes de amerikanske virksomheders omkostninger til forsikringer at være faldende. Præmierne er faldet mellem 1987 (\$4 milliarder) og 1993 (\$2,6 milliarder). Prisen for en garanti på \$100 er 26 cents¹⁸.

Hvad ansvarsbetingelserne angår, findes der en stor lighed mellem forholdene i Europa og USA, selv om der er betydelige konkrete forskelle (de amerikanske regler sigter til den professionelle sælgers ansvar, medens direktivet kun gælder producenten (den reelle eller tilsyneladende), eller importøren og distributøren i de tilfælde, hvor producentens identitet ikke er kendt. Ansvaret kan gøres gældende i 10 år i EU, medens den amerikanske lovgivning fastsætter et tidsrum på 18 år¹⁹). Men manglen på føderal lovgivning, der bl.a. lægger et loft over "punitive damages", bliver alligevel af den transatlantiske forretningsverden anset som et

---

¹⁴ For en sammenlignende undersøgelse af lovgivningerne på området, se OECD, *Produktansvarslovgivningen i OECD-landene*, 1995. I Japan er den nye lov om producentansvar, der har været i kraft siden den 1. juli 1995, blevet anvendt i et stort antal sager (se www.law.kyushu-u.ac.jp/~luke/pllawcases.html).

¹⁵ Siden 1970'erne har de føderale amerikanske lovgivende myndigheder forsøgt at oprette ensartede og afbalancerede, normative rammer for det store amerikanske marked. I maj 1996 blokerede præsident Clinton for et føderalt lovforslag, der var vedtaget af Kongressen. Derefter er der blevet fremsat to forslag i Senatet i 1997 (bill S. 5 & bill S.648) og et forslag i 1998 (*Product Liability Reform Bill of 1998, US Senate, S.2236, 105th Congress*). Sidstnævnte blev ikke vedtaget som følgende af manglende opbakning i Senatet.

¹⁶ Således blev princippet om "ansvar uden skyld", der blev anerkendt i 1963, vedtaget af det store flertal af delstater og konsolideret i Institutets "*section 402A of the Second Restatement of Torts*". Denne *Restatement* blev revideret i maj 1997 i lyset af 30 års erfaring (ALI, *Restatement of the Law Third, Torts: Product Liability*, xxxi, 382 s., 1998).

¹⁷ US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics Special Report, Civil Justice Survey of State Courts, 1992: *Civil Jury Cases and Verdicts in Large Counties* (July 1995).

¹⁸ The Public citizen, *The Facts about Products Liability*, www.citizen.org.

¹⁹ Se Section 107, bill S. 2236. Den føderale frist på 18 år eksisterede allerede for luftfartssektoren i henhold til *General Aviation Revitalization Act* af 17. august 1994 (49 U.S.C. § 40101).

forstyrrende element for handelen mellem EU og USA. Dette forklarer, at Fællesskabet og forretningsverdenen altid har støttet initiativer til reform af det amerikanske system²⁰. Set fra denne synsvinkel befinder den europæiske producent sig i en bedre situation, for det europæiske direktiv fastsætter en ensartet og sammenhængende ansvarsramme, der er blottet for de elementer, der kritiseres mest i det amerikanske system (nemlig nævningenes rolle, "punitive damages" m.v.).

Selv om den europæiske og amerikanske lovgivning ligner hinanden meget hvad principperne angår, så viser virkeligheden, at den praktiske anvendelse heraf ikke gør det. Den praktiske anvendelse af den europæiske lovgivning synes ikke at give de samme resultater og følger for de berørte parter som den amerikanske. Retstvister om produktansvar ført mod tobaksindustrien i Europa og USA illustrerer ganske godt dette argument. I Sverige havde fru Gustafsson på grundlag af et objektivt ansvar krævet en erstatning fra det svenske tobaksselskab *Swedish Match* for skader forårsaget på hendes helbred som følge af manglende oplysninger om risiciene i forbindelse med tobak, navnlig oplysninger om risikoen for kræft. Sagen blev afvist af en dommer ved underretten i Stockholm i 1997. Da sagen blev appelleret, afviste højesteret sagen under behandlingen på grund af et procedurespørgsmål. Tobaksselskabet fandt imidlertid, at sagen var motiveret af politiske og ikke-begrundede årsager²¹. To lignende sager er blevet bragt for de franske domstole mod *SEITA* af ofre²² for tobaksmisbrug.

Derimod har retstvister mod tobaksindustrien i USA oplevet en succes uden sidestykke, bl.a. som følge af selskabernes ansvar for at sælge defekte produkter²³. Der er kommet flere sådanne retstvister som følge af sager anlagt af staternes offentlige myndigheder om erstatning af lægeudgifter for rygere, der er under behandling i deres sundhedssystemer²⁴.

2. Mener De, at direktivet svækker de europæiske virksomheders stilling over for deres udenlandske konkurrenter som følge af produktansvarsbestemmelserne?

☞ Hvad er årsagen hertil, og hvorledes kan det undgås?

☞ Hvilken indvirkning har for europæiske virksomheder eksporten af produkter til markeder med strengere lovgivning (eller retspraksis) såsom USA (hvad omkostninger, produktionsmetoder, forsikringer og tvister m.v. angår)?

²⁰ Transatlantic Business Dialogue, *Statement of Conclusions, 1998 CEO Conference*, Charlotte, 5-7 November 1998 og *TABD Mid Year Report*, Washington, D.C., 10 May 1999.

²¹ Swedish Match, Press Release, May 14, 1998, www.swedishmatch.se/news.

²² I december 1996 anlagde to tobaksofre sag mod den franske fabrikant for manglende information om farerne ved Gauloises-cigaretter. Ofrene henholdt sig til fabrikantens objektive ansvar og krævede henholdsvis 2 668 090 FRF og 1 158 499 FRF i erstatning (se *Le Monde*, 20., 27. og 28. december 1996).

²³ Tobaksretstvisten kendetegnes for nærværende både af domsfældelser ved underretten, selv om sagerne ofte bliver taget op til revision ved anden instans (således blev Philip Morris den 30. marts 1999 dømt til at betale \$81 mio. til familien til en ryger, der var død af kræft - det er det største beløb, der frem til den 7. juli 1999 er blevet tilkendt ved afgørelse af en såkaldt "class action"), og af retsforlig ("settlements") for at få afsluttet sagerne (f.eks. i "class action" *Broin v. Philip Morris, et al.*, hvor repræsentanten for gruppen af stewardesser og tobaksselskaberne nåede frem til en aftale, der bl.a. medførte en forenklet bevisførelse for den enkelte skadelidte, der bragte en sag for retten, såvel som etablering af en fond til forskning i sygdommene på \$300 mio. - se www.cnn.com/US/9903/30/tobacco.trial.02/)

²⁴ Der skulle en "settlement" indgået i november 1998 til mellem producenterne og de amerikanske myndigheder for at afslutte de tvister, der var indledt af de statslige forvaltninger - til et samlet beløb af \$206 milliarder. Dette udelukker ikke retssager anlagt af de skadelidte selv hver for sig eller som "class actions" (voir www.tobaccoresolution.com). Det var først for nylig, at sygeforsikringen i Frankrig har vendt sig mod tobaksindustrien for at kræve godtgørelse af de beløb, der er brugt på at behandle ofre for tobaksmisbrug. Saint-Nazaire-sygeforsikrings-selskabet besluttede i februar 1999 at indstævne alle de selskaber, der distribuerer deres produkter i Frankrig (se www.lemonde.fr, 17.2.1999).

2.2. Beskyttelse af borgernes sundhed og sikkerhed

Kommissionen mener, at borgernes sundhed og sikkerhed bør beskyttes så effektivt som muligt og være på det højeste mulige niveau inden for det indre marked. Direktivet bidrager til at øge beskyttelsesniveauet over for defekte produkter af to grunde: For det første fordi det udgør et "Damokles-sværd", der tilskynder producenterne til at øge deres bestræbelser på at producere uden unødigt risiko for folkesundheden (det spiller således en komplementær rolle i de lovgivnings- og kontrolforanstaltninger, der har til formål at forhindre, at defekte produkter får adgang til markedet), og for det andet fordi det, når disse forebyggelsesforanstaltninger først har slået fejl, og skaden er sket (idet der ikke findes noget sådant som en nulrisiko), gør det muligt for de skadelidte at gøre erstatningskrav gældende over for producenterne.

3. Hvor mange procent af de skadelidte har modtaget erstatning enten på basis af de almindelige regler om civilretligt ansvar eller på basis af anvendelsen af principperne i direktiv 85/374/EØF?

☞ Har det i de tilfælde, hvor direktivet er blevet anvendt, været nemt at opnå erstatning, målt i tid og effektivitet?

På det seneste har flere stemmer rejst sig for at stille spørgsmålstejn ved direktivets effektivitet med at nå sine mål og kræve en revision af dets indhold. Parlamentet havde ved debatten ved førstebehandling af direktiv 99/34/EF krævet en omfattende revision af direktiv 85/374/EØF med det formål bedre at nå målet om beskyttelse af sundheden og sikkerheden²⁵. Men ved andenbehandling opnåede dette krav imidlertid ikke det flertal, der var nødvendigt for at ændre det i forbindelse med dets udvidelse til også at omfatte landbrugsråvarer²⁶.

Kommissionen har taget disse kritikpunkter til efterretning og beflitter sig på at undersøge deres velbegrundethed på grundlag af resultaterne af denne grønbog. Fællesskabets erfaring i forbindelse med vedtagelsen af direktivet og også erfaringen fra andre lande, der for nærværende har produktansvar på dagsordenen (såsom USA) viser, at det er nødvendigt med en seriøs og grundig debat om fordele og ulemper ved hver regel om ansvar for at nå frem til en afbalanceret ramme for produktansvar.

Hvis man skal styrke politikken vedrørende produktansvar, er det nødvendigt at gøre det ved at konsolidere direktiv 85/374/EØF's stærke sider, navnlig dets afbalancerede tilgang til risikofordelingen. Dette udelukker ikke en forbedring af direktivet med henblik på at opnå en større effektivitet, når blot de søgte løsninger også bliver afbalancerede. Som Kommissionen har haft lejlighed til at erkende over hele linjen, "bør forbrugerpolitikken således garantere en retfærdig tilnærmelse af forbrugernes og de andre interessenters interesser [...] forbrugerne kan gå med til og acceptere indrømmelser, for de er ikke kun forbrugere, men også skatteydere, lønmodtagere og dem, der har fordelene af de offentlige myndigheders politikker"²⁷. Denne forligstilgang gælder ligeledes for direktivet og dets yderligere udvikling (se punkt 3 i grønbogen hvad angår begrundelsen for en reform og opretholdelsen af balancen).

²⁵ Udtalelse af 5.11.1998 (EFT C 359 af 23.11.1998).

²⁶ Afgørelse af 23.3.1999 om Rådets fælles holdning (EF) nr. 3/1999 (EFT C 177 af 22.6.1999).

²⁷ Kommissionens meddelelse: "Handlingsplan for forbrugerpolitikken 1999-2001" (KOM(1998)696 af 1.12.1998, s.4.).

4. Hvordan har direktivets gennemførelse påvirket skadelidtes interesser som følge af den balance, der var indført i direktivet?

☞ Bør direktivet ændres med henblik på en øget beskyttelse af de skadelidtes interesser, selv om dette måtte medføre, at man ikke bevarer den nuværende balance i direktivet?

Hvordan og hvem der kompenserer skadelidte for skader forårsaget af et defekt produkt er spørgsmål, der på én gang tilhører det private og det offentlige domæne. Det er rent faktisk de skadelidte og producenterne, der skal løse problemet om erstatning for skader ved at gøre brug af regler om retligt ansvar såsom dem, der er fastsat i direktiv 85/374/EØF. Direktivet, der er inspireret af den liberale tradition i det 19. århundredes borgerlige ret, udgør rent faktisk en del af civilrettens bestemmelser om ansvar uden for kontraktforhold ("tort law"). Denne socioøkonomiske opfattelse forklarer, at der kun foretages statsindgreb i meget få undtagelsestilfælde, hvor samfundet ser sig forpligtet til at "påtage sig" at kompensere de skadelidte på grund af problemets²⁸ katastrofale karakter. Med forbehold af disse undtagelsestilfælde henhører de skadelidtes situation også under socialsikringsområdet (således påtager socialsikringen sig ved en ulykke i hjemmet forårsaget af et defekt produkt af omkostningerne i forbindelse med lægehjælp, sygedagpenge under sygeperioden m.v., inden skadelidte tager nogen skridt over for den ansvarlige producent). En af grundene til, at de søgsmål, der følger af direktiv 85/374/EØF, ikke er nået op på den størrelsesorden, som man kender fra USA, synes at være den udbredte eksistens af socialsikringsordninger i Europa, for jo flere muligheder der er for at opnå dækning i det sociale sikringssystem, jo mindre incitament er der til at gå rettens vej for at fastslå producentens ansvar. I den henseende betragtes producentansvaret som et komplementært erstatningsinstrument i forhold til andre eksisterende muligheder for skadelidte²⁹.

5. Hvordan vurderer De på baggrund af Deres erfaring forholdet mellem de muligheder for skadesløsholdelse, der er anerkendt skadelidte i direktiv 85/374/EØF, og de muligheder, der ligger i socialsikringssystemet?

☞ Kan De nævne tilfælde, hvor socialsikringsordninger har gjort regres over for producenten på grundlag af de rettigheder, som skadelidte har ifølge direktiv 85/374/EØF, efter at de har båret udgifterne?

☞ Kan De nævne tilfælde, hvor den producentansvarsordning, der er formuleret i direktiv 85/374/EØF, ikke i tilstrækkelig grad har kunne opfylde sin erstatningsrolle, og hvor det derfor har været nødvendigt at søge tilflugt til samfundet som helhed for at skadesløsholde skadelidte?

²⁸ Det er tilfældet i Frankrig (hvor de nationale myndigheder behandlede erstatningen til bløderpatienter, der var blevet smittet med HIV-virus, som et offentligt problem, der skulle løses via en erstatningsfond) og i Spanien, hvor andetkammeret i den spanske højesteret i rapsoliesagen den 26.9.1997 (se *Actualidad Jurídica. Aranzadi 313 af 16/10/97* og *La Ley af 5/11/97*) dømte staten til at erstatte alle ofre for forgiftningen i dens egenskab af subsidiært retslig ansvarlig). I Danmark blev der ved lov nr. 40 af 14.6.1985 ligeledes oprettet en erstatningsfond for ofre for blod solgt af Novo Nordisk A/S efter *Østre Landsrets* dom af 14.2.1985 (stadfæstet af *Højesterets domme* den 3.10.1996 i sag nr. I 155/1995, I 156 /1995 og I 157/1995), der frifandt producenten for forsømmelighedsfejl (da lov om gennemførelse af direktiv 85/374/EØF ikke var trådt i kraft).

²⁹ Det fastslås eksplicit i den belgiske lovgivning fra 1991 (artikel 14), ifølge hvilken personer, der er omfattet af en socialsikringsordning, først skal gøre brug af de rettigheder, der følger af en sådan ordning. I det omfang skaderne ikke dækkes, kan skadelidte gøre sin sag gældende over for producenten som civilretlig ansvarlig.

2.3. Virkningerne for industrien og forsikringssektoren

Som følge af selve arten af producentansvaret (et enkelt defekt produkt kan give anledning til talrige retstvister eller "mass litigation") giver anvendelsen af direktiv 85/374/EØF anledning både til direkte og indirekte omkostninger for de erhvervsdrivende: produktansvarsforsikringspræmier, kapitalreserver og økonomiske garantier til dækning af eventuelle erstatninger, egentlig udbetalte erstatningsbeløb efter en forhandlet overenskomst eller en retlig afgørelse, rets- og ekspertomkostninger, tid og energi anvendt på forsvar i sagen, tab af varemærkeværdi eller sager for det dømte selskab m.v. Ikke desto mindre er det temmelig vanskeligt præcist at kvantificere disse omkostninger og måle deres indvirkning på konkurrenceevnen, handels- og finansieringsevnen, innovations- og udviklingskapaciteten, metoderne til udformning, fremstilling og opbevaring af produkterne og jobskabelse for de producerende virksomheder i Europa³⁰. Kommissionen er meget omhyggelig med at fastslå, i hvor høj grad anvendelsen af direktivet berører industrien.

6. Har De kendskab til tilfælde af defekte produkter, hvor direktivet er blevet anvendt, og hvordan har dette i bekræftende fald berørt Deres aktiviteter?
- ☞ Har De indledt forskning eller undersøgelser vedrørende direktivets mulige indvirkning på Deres aktivitet?

Hvad angår dækningen af risici afledt af defekt produktion, findes der individuelle dækningsmekanismer (produktansvarsforsikringspolicer) eller kollektive dækningsmekanismer (som f.eks. "Pharma Pool" for den tyske lægemiddelindustri eller "Läkemedelsförsäkringen", der er et initiativ truffet af lægemiddelindustrien og forsikringssekskaberne i Sverige) til at imødegå disse eventualiteter. Direktivet giver medlemsstaterne valget at lovgive, hvorvidt industrien skal være forsikret for disse risici, selv om gennemførelsen af direktivet i visse medlemsstater er karakteriseret af kravet om en økonomisk dækning: i Østrig skal producenten og importøren sørge for dækning af ansvaret for sin produktion i form af en forsikringspolice eller ethvert andet passende middel³¹ (der er planer om et lignende krav i Spanien, men det er endnu ikke iværksat³²).

Det er ligeledes vanskeligt at kvantificere den grad, hvori forsikringsmarkedet berøres af direktivet målt i antallet af udbetalte erstatninger i medfør af forsikringer om "civilretligt ansvar for defekte produkter", præmiernes størrelse, størrelsen af de udbetalte erstatninger m.v. Forsikringssektoren opfordres til at levere oplysninger om indvirkningen af direktivets gennemførelse på forsikringsmarkedet.

---

³⁰ Reformen af det amerikanske retssystem er begrundet bl.a. af de høje udgifter ved det nuværende system (se US Senate, *Report n° 105-32 of 19.6.97 on the Product Liability Reform Act of 1997, Bill S. 648*, p. 3 : "*the US tort system is by far the world's most costly tort system...A study conducted by the insurance industry in 1989 – the Tillinghast study – estimated the current overall annual cost of the US tort system at a staggering \$ 117 billion*".)

³¹ *Produkthaftungsgesetz*, § 16.

³² Artikel 30 i lov nr. 26/1984 af 19. juli (BOE nr. 176 af 24.7.1984), som ændret ved næstsidsste bestemmelse i lov nr. 22/1994 af 6 juli (BOE nr. 161 af 7.7.1994). Denne bestemmelse bemyndiger regeringen til at fastsætte regler for obligatorisk producentansvarsforsikring såvel som for etablering af en garantifond for personskader (dødsfald, forgiftning, læsioner på kroppen).

7. Har De data, om muligt tal og opdelt efter år, for antallet af skadesanmeldelser, som forsikringssektoren har behandlet som følge af skader forårsaget af defekte produkter siden 1990?
- ☞ Er det i bekræftende fald muligt at få oplyst, om den forsikring, som forsikringssekskabet har givet, udtrykkeligt sigter på civilretligt producentansvar i henhold til direktiv 85/374/EØF?
  - ☞ Er det muligt at få oplyst, om forsikringsmarkedet siden direktivets gennemførelse har registreret en forøget efterspørgsel efter denne form for forsikringer, og hvordan har det i bekræftende fald påvirket omkostningerne både for sektoren (i form af udbetalte erstatningssummer) og for de forsikrede (præmiernes størrelse)?
  - ☞ Hvordan er fejltypene fordelt i procent (designfejl, fabrikations- og/eller informationsfejl) i skadesanmeldelserne?

3. ER DET BERETTIGET AT REVIDERE DIREKTIV 85/374/EØF?

I denne del af grønbogen opfordrer Kommissionen de berørte aktører til at tage motiveret stilling til begrundelsen af en eventuel reform af direktiv 85/374/EØF. Der er ikke på dette stadium tale om at påbegynde en lovgivningsmæssige revision af dets indhold. Derimod vil Kommissionen, når den har analyseret gennemførelsen af direktivet på grundlag af de modtagne bidrag, eventuelt foreslå en række aktioner herom i sin anden rapport om gennemførelsen af direktivet, der efter planen vil blive offentliggjort ultimo år 2000. Derfor er de "reformmuligheder", der angives nedenfor, kun tænkt som debatoplæg og foregriber ikke Kommissionens fremtidige initiativ.

3.1 Bevarelse af balancen

Som de nylige politiske drøftelser om udvidelsen af direktivet til også at omfatte landbrugssektoren har vist, giver producentansvarspolitikken anledning til forskellige holdninger hos henholdsvis producenter og forbrugere. Skadelidte ønsker den størst mulige beskyttelse til den lavest mulige pris. Producenten for sin del ønsker navnlig økonomiske overgrænser og de kortest mulige tidsrum for ansvaret.

At forlige de forskellige interesser synes ikke at være åbenbar. Undertiden er hverken industrien eller forbrugerrepræsentanterne i stand til fuldt ud at begrunde deres interesser under de forskellige punkter i debatten (systemets pris og dets indvirkning på varernes priser, den retlige procedures længde, manglende forudselighed, indvirkning på virksomhedernes innovations- og udviklingskapacitet, indvirkning på deres konkurrenceevne i udlandet m.v.)

Den politiske debat om producentansvar, der udspiller sig i USA, bekræfter denne analyse. I Senatet har fortalere for en reform således understreget, at "*the present [US product liability] system adversely affects manufacturers, product sellers, consumers and individuals injured by products. Reform by the states cannot fully address the problems with the current product liability system. Reform at the federal level is urgently needed*", medens modstanderne af reformen derimod finder, at "*before we make dramatic changes in product liability law, we should, at the least, have information to demonstrate that the current system needs fixing. It is not achieving its purpose of fairly and properly compensating victims of defective products, or of deterring the marketing of unsafe products. As each additional piece of objective data becomes available, it becomes more clear that the system is working. The number of NON-asbestos product liability cases is actually declining, punitive damages are a rare occurrence, and compensatory awards are reasonably related to the cost of the injuries involved*".³³

---

³³ US Senate, Report n° 105-32, s. 2, 44, 71, 75.

Sammenlignet med debatten i USA udgør direktiv 85/374/EØF i EU et kompromis, der forliger de interesser, der gør sig gældende. Den politiske vilje i medlemsstaterne, der er konkretiseret i direktivet til at have en afbalanceret ansvarsramme, der fastslår forholdet mellem virksomhederne og forbrugerne, bør ikke undervurderes. Det er Kommissionen magtpåliggende at bevare dette kompromis. Ethvert initiativ til reform af direktivet bør *a priori* være styret af den balance, der er resultatet af følgende principper:

- producentens civile retlige ansvar er (1) **objektivt** (det er ikke nødvendigt at bevise defekten), (2) **relativt** (producenten kan frigøre sig for dette ansvar ved at bevise eksistensen af visse kendsgerninger, der kan give anledning til en fornyet behandling – se f.eks. nedenfor "risici i forbindelse med produktudvikling"), (3) **begrænset i tid** (producentens ansvar er ikke ubegrænset, selv om de praktiske enkeltheder vedrørende dette princip fortjener at blive undersøgt igen, navnlig tiden for ansvarsbortfald) og (4) et **ansvar, som ikke kan fraviges** af parterne;

Medlemsstaternes domstole har, selv inden dets omsætning til gældende ret, bevist deres hengivenhed over for det princip om objektivt ansvar, der er anerkendt i direktivet. I 1989 anvendte den svenske højesteret i en sag om fødevarerforgiftning (salmonella) princippet om objektivt ansvar, der her blev anvendt for første gang, en løsning, der blev konsolideret ved lov fra 1992. I 1989 foregreb den nederlandske højesteret i *Halcion*-sagen (om et beroligende middel, der var solgt store mængder af på det amerikanske marked, siden det blev godkendt til salg i 1982), gennemførelsen af loven om omsætning af direktivet i Nederlandene ved at anvende begrebet "defekt" om det pågældende beroligende middel³⁴.

Det er i Frankrig, at denne holdning hos domstolene har været mest fremtrædende som følge af den manglende omsætning af direktivet til national lovgivning i 10 år. Situationen i dette land var karakteriseret af en meget detaljeret retspraksis for så vidt angår garantier mod skjulte fejl, og på dette grundlag har domstolene gradvist tilnærmet sig betingelserne i direktivet. Men en sådan retspraksis har ikke fritaget Frankrig for sin forpligtelse til at omsætte direktivet til national lovgivning. Rent faktisk modtog landet i 1993 en dom fra Domstolen for ikke at have omsat direktivet inden for den fastsatte frist (den 30. juli 1988). I mangel af en sådan omsætning havde Kommissionen i marts 1998 besluttet endnu en gang at gå til domstolen for manglende opfyldelse af dommen fra 1993 og bede den om at pålægge dagbøder på 158 250 ECU i henhold til artikel 171 i Rom-traktaten. Som følge af denne kommissionsbeslutning vedtog Frankrig den 19. maj 1998 lov nr. 98-389 for at leve op til sine forpligtelser. Denne lov gælder bl.a. for landbrugsråvarer og produkter, der hidrører fra menneskekroppen. Loven indfører en nyskabelse i fransk ret, for så vidt som den fastslår en fritagelse af producenten i tilfælde af udviklingsrisici, dog med undtagelse af risici ved produkter, der hidrører fra menneskekroppen. For nogle ville en fuldstændig omsætning af direktivet, herunder muligheden for fritagelse for risici i forbindelse med produktudvikling, i øvrigt have udgjort et tilbageskridt. Dette spørgsmål om fritagelse for risici i forbindelse med produktudvikling stod i øvrigt i centrum for debatten i Frankrig og forklarer delvis den forsinkede omsætning af direktivet.

Endelig er det kassationsretten, der nogle måneder inden vedtagelsen af den franske lov til omsætning af direktivet implicit satte direktivet i kraft ved at vedtage sin definition af en defekt ved et produkt (ved at stadfæste et laboratoriums ansvar for en skade forårsaget af et lægemiddels ikke-fordøjelige kapsel, idet den fandt, at en fabrikant er forpligtet til at levere et produkt, der yder den sikkerhed, man med rette kan forvente sig³⁵). Den 28. april 1998 tolkede retten eksplicit civilrettens artikel 1147 og 1384 i lyset af direktivet for at stadfæste, at enhver producent er ansvarlig for de skader, der forårsages af en defekt ved hans produkt både over for de direkte og de indirekte skadelidte, uden at der skal skelnes mellem, hvem der er kontraherende part, og hvem der er tredjepart. Således er et blodtransfusionscenter, der er leverandør af kontamineret plasma, blevet erklæret ansvarligt ikke kun over for den direkte skadelidte men også over for familien for de sjælelige skader, det har forvoldt³⁶.

---

³⁴ HR 30.6.1989, nr. 13 564, NJ 1990/652.

³⁵ Cass. 1. civ., 3. marts 1998, *SA Les laboratoires Léo c. Scovazzo o.a.* [dom nr. 432 P]. Dommeren, hr. Sargos havde opfordret kammeret til at lade sig inspirere af direktivet, for så vidt angår dets artikel 6.

³⁶ Cass. 1. civ., *Cts. C. c. Centre régional de transfusion sanguine de Bordeaux* [dom nr. 736 P+B+R].

- (5) **det påhviler skadelidte at føre bevis for**, at han har lidt en skade, at produktet var defekt, og at der er en årsagsforbindelse mellem defekten og skaden. Dette princip gælder, også selv om bestemmelserne vedrørende beviset bliver gjort til genstand for en fornyet undersøgelse (se nedenfor under "bevisførelse"). Et produkts "defekte" karakter fastslås ved, at det ikke frembyder den sikkerhed, som den brede offentlighed med rette kan forvente under hensyntagen til alle omstændighederne vedrørende produktet og tidspunktet³⁷. Såfremt flere producenter er ansvarlige, hæfter de (6) **solidarisk** (hvilket gør det muligt for skadelidte at kræve fuld erstatning hos hver enkelt af de ansvarlige, uden at deres ret til regres fortabes). Dette fritager skadelidte fra at måtte henvende sig til alle de ansvarlige for at opnå fuld erstatning.

8. Er De enig i, at de seks ovenfor nævnte principper udgør de bestemmelser, der bør bevares for ikke at forstyrre den interne balance i direktiv 85/374/EØF?

3.2 Emner for en eventuel fremtidig reform

Forbrugernes tillid er absolut nødvendig for virksomhedernes succes og følgelig for, om det indre marked kommer til at fungere på bedste måde. Det er meget vigtigt for producenternes trivsel, at der træffes foranstaltninger, der har til formål at styrke denne tillid, og de eventuelle supplerende omkostninger, der måtte følge heraf, bliver almindeligvis kompenseret af den samlede fordel, de opnår af en større forbrugertillid på markedet. I forbindelse med sin iværksættelse af handlingsplanen for forbrugerspolitikken³⁸ er det Kommissionens mål at styrke denne tillid. Med dette for øje ønsker den at sikre sig, at direktiv 85/374/EØF har den nødvendige effektivitet, når det gælder om at styrke forbrugernes tillid. Hvis analysen af direktivets gennemførelse viser, at dette ikke er tilfældet, vil den foreslå de nødvendige forbedringer.

Allerede nu foreligger der oplysninger fra politisk ansvarlige, erhvervsdrivende og fagfolk om flere aspekter ved direktivet, der fortjener en særlig analyse med henblik på en eventuel reform:

Bevisførelsen

Uden at foregribe princippet om, at bevisførelsen påhviler skadelidte, er der grund til at undersøge de nærmere enkeltheder i forbindelse med den praktiske anvendelse af denne bevisførelse. Det, at skadelidte har lidt en skade er ikke tilstrækkeligt til at aktivere producentens retlige ansvar i henhold til direktivet. Han må føre bevis for, at skaden er forårsaget af en defekt ved produktet. Denne bevisførelse kan være en tung byrde, når den viser sig at være kompliceret både ud fra en teknisk og en omkostningsmæssig synsvinkel som følge af de nødvendige udgifter til sagkyndige. Direktivet definerer ikke en standard for de beviser, der måtte være nødvendige, for at klagen får et heldigt udfald. Den vanskeligste opgave for skadelidte er altid at overbevise producenten (eller dommeren i tilfælde af en retstvist) om, at der foreligger en defekt ved et produkt, eller at der er en forbindelse mellem denne defekt og de skader, han har lidt, alt imens det konstateres, at der normalt foreligger en

³⁷ Direktivet er ikke enig i kriteriet om et "*reasonable alternative design (RAD) requirement*" til at definere en designfejl. Dette kriterium blev fastholdt i den seneste version af den amerikanske "Restatement", hvori det fastslås, at et produkt er defekt, hvis disse ricisi ville kunne have været undgået, hvis producenten havde designet produktet på en anden måde. Det er op til skadelidte at føre bevis for, at der findes et sådant alternativt design.

³⁸ Kommissionens meddelelse: "Handlingsplan for forbrugerspolitikken 1999-2001", (KOM(1998)696 af 1.12.1998.)

asymmetri mellem de to hvad angår adgangen til information (producenten er som følge af det indgående kendskab til produktionsprocessen bedre placeret end skadelidte, når det gælder om at finde ud af, hvordan problemet har kunnet indtræffe). Her synes en lettelse af denne bevisførelse at være en måde til at forbedre skadelidtes situation på, navnlig i tilfælde af problemer med at opspore årsagen til skaden. Problemerne i forbindelse med bevisførelsen (produktets oprindelse, defekt, årsagsforbindelse) bliver større, når der er tale om fortærede eller ødelagte produkter (f.eks. fødevarer, lægemidler).

Der findes flere forskellige muligheder:

1) Man kan fastslå en formodning om årsagsforbindelse, når skadelidte beviser skaden og defekten, eller om defekt, når skadelidte beviser, at skaden er indtruffet som følge af anvendelsen af et produkt.

I den første sag, der blev afgjort i Belgien på grundlag af direktivet, fandt dommeren, at en sodavandsflaskes eksplosion reelt er bevis på en unormal egenskab ved produktet, der er i modstrid med den sikkerhed, som forbrugeren med rette kan forvente sig. Ifølge dommeren kan defekten sluttes af produktets unormale adfærd i den bevisførelse, der påhviler skadelidte. Producenten skal tage højde for de forudselige betingelser for anvendelse af produktet. Således bør producenten i tilfælde af en drik, der skal kunne nydes kold på alle årstider, tage højde for virkningerne af temperatursvingninger for glassets struktur³⁹.

I forbindelse med debatten om udvidelsen af direktiv 85/374/EØF til også at omfatte landbrugsråvarer besluttede Europa-Parlamentet til slut ikke at støtte forslaget fra sit kompetente udvalg om at fastsætte en formodning i tilfælde af "typisk udviklingsproces" med hensyn til skadens indtræden⁴⁰.

2) Man kan fastsætte den nødvendige grad eller standard for beviset bestående af de tre elementer, der kræves i artikel 4 i direktiv 85/374/EØF (skade, defekt, årsagsforbindelse). Der er ikke tale om at indføre en formodning om bevis i direktivet, men om at fastslå, at skadelidte bør bevise disse tre elementer med en stor sandsynlighed, uden at der kræves en højere standard (for eksempel er det tilstrækkeligt, at sandsynligheden er over 60%). Denne mulighed viser sig imidlertid at være kompliceret i praksis.

I forbindelse med debatten om direktivets udvidelse undersøgte Europa-Parlamentet på grundlag af et forslag fra dets kompetente udvalg muligheden for at fastsætte, at det udelukkende var nødvendigt, at årsagsforbindelsen var "tilstrækkelig sandsynlig". Parlamentet har imidlertid forkastet denne idé⁴¹.

3) At man pålægger producenten en forpligtelse til at levere al nødvendig dokumentation og information, for at skadelidte kan få adgang til konkrete elementer for at bevise sin sag.

4) At man for at lette skadelidtes bevisførelse pålægger producenten at bære omkostningerne i forbindelse med sagkyndigbistand under visse omstændigheder: f.eks. kunne skadelidte anmode dommeren om, at producenten forudbetaler de fornødne omkostninger til de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med bevisførelsen på betingelse af, at skadelidte tilbagebetaler disse udgifter (plus eventuelle renter), hvis han taber sagen.

I Italien findes der et lignende eksempel. Artikel 8.3 i dekret fra 1988, der omsætter direktiv 85/374/EØF til italiensk ret, bemyndiger dommeren til at beordre producenten til at betale omkostningerne til sagkyndige, hvis det er sandsynligt, at skaden er forårsaget af en defekt ved produktet.

---

³⁹ Sagen *Riboux c. S.A. Schweppes Belgium*, 21.11.1996, Civ. Namur, 5. ch.

⁴⁰ Europa-Parlamentet, *betænkning fra Udvalget om Miljø- og Sundhedsanliggender og Forbrugerbeskyttelse* (betænkning af Roth-Behrendt, dok. A4-0326/98, tilgængelig på <http://www.europarl.eu.int/plenary/fr/default.htm>), ændringsforslag 3.

⁴¹ Europa-Parlamentet, *betænkning af Roth-Behrendt*, ændringsforslag 12.

9. Mener De, at erfaringen fra gennemførelsen af direktivet begrundes, at det ændres med henblik på at lette bevisførelsen? Hvordan bør det i givet fald ske?

Et særligt problem i relation til bevisførelsen foreligger i forbindelse med identificeringen af producenten i det tilfælde, hvor et og samme produkt fremstilles af flere producenter (f.eks. et lægemiddel fremstillet på licens af flere laboratorier). I visse tilfælde vil skadelidte rent faktisk være i stand til at bevise den lidte skade, produktets defekt og årsagsforbindelsen, men han vil ikke være i stand til at identificere producenten af det konkrete produkt, der har forårsaget skaden. Ifølge direktivet har køberen i dette tilfælde ingen mulighed for regres.

En løsning af dette problem, som der ikke er taget højde for i direktivet, ville være at anvende princippet om "market share liability", som findes i amerikansk ret (se DES-sagen i Nederlandene)⁴². Den amerikanske teori om ansvar for markedsandele eller "market share liability" anvendes navnlig i forbindelse med produktansvar for lægemidler. Her kræves det blot, at klageren fører bevis for, at der er en forbindelse mellem skaden og det anfægtede produkt uden fabrikantens navn. Det er tilstrækkeligt, at virksomheden tjener på salget af dette produkt, for at denne kan holdes ansvarlig. Klageren har således mulighed for at anlægge sag mod flere virksomheder for deres forbindelse til det anfægtede produkt. Han vil kunne kræve den samlede erstatning med renter fra den af de sagsøgte, der er mest solvent, uanset hvor stor en andel af ansvaret denne måtte have. Denne vil derefter kunne vende sig til sine konkurrenter. Udbetalingen af erstatningen vil endelig blive fordelt mellem samtlige fabrikanter i forhold til deres markedsandel.

10. Vil teorien om "market share liability" kunne anvendes i Europa på denne type sager?

Risici i forbindelse med produktudvikling

Den teknologiske innovation har affødt stadig mere komplekse produktudformnings- og –fabrikationsprocesser, hvis langsigtede virkninger ikke kan forudses med sikkerhed. Denne manglende sikkerhed gør, at man må forvente "udviklingsrisici", og det er et af de mest kontroversielle emner i debatten om producentansvar.

Det er nødvendigt at afgrænse rækkevidden af problemet i forbindelse med "udviklingsrisici": i henhold til artikel 7, litra e), i direktiv 85/374/EØF fritages producenten af et defekt produkt for sit ansvar, hvis det fastslås, at det på grundlag af den tekniske og videnskabelige viden på det tidspunkt, da han bragte det pågældende produkt i omsætning, ikke var muligt at opdage defekten. Hvis det gyldigt skal kunne gøres gældende over for producenten, er det nødvendigt, at den relevante viden var tilgængelig på det tidspunkt, hvor det pågældende produkt blev bragt i omsætning⁴³. En første evaluering af den praktiske anvendelse af denne

---

⁴² HR, 9.10.1992, nr. 14 667, NJ 1994/535. Denne sag er fortsættelsen af en retsstrid i USA, der fortrinsvis fandt sted i Californien (*Sindell v. Abbott Laboratories*, 607 P. 2ed 924 (Cal.), *cert. denied*, 449 US. 912 (1980)) vedrørende lægemidlet *Diethylstilbestrol* (et kvindeligt hormon til bekæmpelse af aborter og kilde til kræft hos børn af kvinder, der har anvendt det). Den californiske højesteret afgjorde, at enhver producent, der har bragt dette mærke i omsætning, er ansvarlig i forhold til sin markedsandel for at undgå problemet med at spore produktets oprindelse.

⁴³ *Kommissionen mod Det Forenede Kongerige*, sag nr. C-300/95, dom af 30.5.1997, reg. 1997, s. I-2649, punkt 29.

ansvarsfritagelse angiver, at det ikke er så uomtvisteligt at bevise, at defekten ikke var til at opdage som følge af den eksisterende viden på markedsføringstidspunktet.

I 1995 afsagde den tyske Forbundsdomstol sin første dom på grundlag af direktivet, og den fandt ikke, at ansvarsfritagelsen i direktivets artikel 7, litra e), kunne anvendes på konstruktionsfejl (kun på fejl ved udformningen)⁴⁴. Sagen handlede om en eksploderende genbrugsflaske med mineralvand. Den eksisterende viden gjorde det muligt at slå fast, at den pågældende flasketype indeholdt mikroskopiske brud, der udløste eksplosionerne. Domstolen fandt, at en flaske med et sådant brud indeholdt en konstruktionsfejl, som producenten kunne gøres ansvarlig for. Den østrigske Oberste Gerichtshof har ligeledes udtalt sig om "udviklingsrisici"⁴⁵.

I den tidligere omtalte belgiske sag har producenten hverken ført bevis for en unormal anvendelse af flasken eller nogen andre af de beviser, der er fastsat i direktivets artikel 7. Dommeren fandt bl.a., at uanset hvilken kvalitetskontrol, den sagsøgte måtte erklære at have udført, bragte han ikke noget bevis for, at det var "absolut umuligt" at afsløre eksistensen af den defekt, der havde forårsaget skaden.

Ansvarsfritagelsen i tilfælde af "udviklingsrisici" har siden 1990 stået i centrum for drøftelserne i det franske parlament om omsætningen af direktivet til fransk ret. Den 9. juli 1996 traf den franske kassationsret i "sagerne om kontamineret blod"⁴⁶ afgørelse om spørgsmålet om denne fritagelses anvendelighed inden omsætningen af direktivet. Den meddelte, at blodtransfusionscentret er forpligtet til at levere produkter uden fejl uden anden mulighed for fritagelse end ved en årsag, det ikke havde kendskab til, og at en fejl ved produktet, selv om den ikke kan afsløres, ikke udgør en ukendt årsag for leverandørorganet. Leverandøren forsøgte at påberåbe sig fritagelsesbestemmelsen i artikel 7, litra e), for at hindre anvendelsen af dette princip på grund af den manglende gennemførelse af direktivet i Frankrig. Retten svarede, at det, selv om den er forpligtet til at fortolke den nationale ret i lyset af direktivets ordlyd og endemål, er på betingelse af, at dette er forpligtende for medlemsstaten og ikke giver den en valgmulighed, når det gælder om at tilpasse sin nationale ret til fællesskabsretten. Retten svarede, at direktivet netop ikke pålægger noget i denne retning, eftersom artikel 15, stk. 1, litra b), giver medlemsstaterne valgfrihed, når det gælder om at indføre fritagelse for risici i forbindelse med produktudvikling. Efter vedtagelsen af lov nr. 98-389 bekræfter den nye artikel 1386-12 i den franske civilret denne retspraksis ved ikke at fastsætte nogen mulighed for producenter af produkter, der hidrører fra menneskekroppen, til at kunne opnå ansvarsfritagelse i tilfælde af risici i forbindelse med produktudvikling⁴⁷.

I 1985 behandlede Europa-Parlamentet problemet foreløbigt: fritagelse var muligt i en periode på 10 år, idet man dog lod det være op til medlemsstaterne at ophæve det ensidigt. I henhold til artikel 15, stk. 3, i direktivet var det blevet bestemt, at Kommissionen skal evaluere, om producenten bør gøres ansvarlig for "udviklingsrisici" efter overgangsperioden.

Emnets følsomhed kom til udtryk ved forhandlingerne i Parlamentet om en udvidelse af direktivet til også at omfatte landbrugsråvarer. Det store flertal af Parlamentets medlemmer var ikke for en ophævelse af ansvarsfritagelsen, da der ikke var foretaget nogen evaluering af dens indvirkning. De to ændringsforslag, der sigtede på at ændre ordningen med "udviklingsrisici", opnåede ikke støtte fra flertallet af Parlamentet⁴⁸. Allerede i 1979 ved behandlingen af Kommissionens oprindelige forslag (der ikke indeholdt nogen sådan udelukkelse) var Parlamentet delt om dette. Selv om det havde foreslået udelukkelsen af disse risici, havde det dog ikke desto mindre anbefalet, at man efter en overgangsperiode undersøgte muligheden for helt eller delvist at overføre producentansvaret for alle eller blot

---

⁴⁴ BGH, 9.5.1995, VI ZR 158/94 i NJW 1995, 2162.

⁴⁵ OGH, 20.6.1991, 6 Ob 568/91 (kompetent domstol); OGH, 30.6.1992, 7 Ob 581/92, *ecolex* 1992, 842 (eksploderende Coca-Cola-flasker); OGH i *ecolex* 1992, 842 (distributøransvar); OGH, 11.11.1992, 1 Ob 644/92 (ulæsket kalk); OGH, *ecolex* 1994, 384 (skader forårsaget på det endelige produkt af en bestanddel); OGH i JBI 1995, 592 (importøransvar); OGH i JBI 1996, 188 ("udviklingsrisici").

⁴⁶ Cass. I.civ., *Cts X... c. GAN Incendie accidents et autres*, [dom nr. 1395 P].

⁴⁷ Artikel 13 i *Loi n° 98-389* af 19. maj.

⁴⁸ Udtalelse af 5.11.1998 (EFT C 359 af 23.11.1998).

for visse risici til en garantifond med henblik på både at garantere forbrugerne og producenterne mod denne type risici⁴⁹.

Det drejer sig om at finde frem til, om ophævelsen af ansvarsfritagelsesbestemmelsen i artikel 7, litra e), i direktivet ville få meget skadelige konsekvenser for industrien og/eller forsikringssektoren. Derfor skulle erfaringerne fra lande, der ikke har en sådan ansvarsfritagelse (det er tilfældet med Luxembourg, Finland, Spanien for så vidt angår fødevarer og lægemidler, Tyskland for lægemiddelsektoren og Frankrig for produkter hidrørende fra menneskelegemet, der er bragt i omsætning inden maj 1998) hjælpe med at evaluere, om og hvordan ansvaret for udviklingsrisici medfører uoverkommelige konsekvenser for producenterne på europæisk plan. Fjernelsen af denne ansvarsfritagelsesbestemmelse ville kunne forårsage problemer med hensyn til muligheden for at blive forsikret mod disse risici på grund af manglen på kriterier, der kan fastslå muligheden for en risiko, som man ikke kender til på det tidspunkt, hvor produktet bliver bragt i omsætning⁵⁰. Men hvis en risiko er for stor til at blive dækket af et forsikringselskab, vil den så ikke ligeledes være uoverkommelig for forbrugeren?

Eftersom Kommissionen ikke ligger inde med alle de nødvendige oplysninger for at kunne konkludere, at ansvaret for "udviklingsrisici" er uoverkommeligt for producenterne, opfordrer den de erhvervsdrivende til at levere præcise oplysninger om anvendelsen af ansvarsfritagelsen for objektivet at kunne evaluere, (1) om ophævelsen af fritagelsen vil betage producenterne lysten til innovation, og navnlig inden for de mest følsomme sektorer i denne henseende (f.eks. lægemiddelsektoren), og (2) om det stadig vil være muligt at få denne type risici forsikret fra forsikringsmarkedets synspunkt.

11. Ligger De inde med data om den egentlige anvendelse af ansvarsfritagelsesbestemmelsen i tilfælde af "udviklingsrisici" (direktivets artikel 7, litra e))?

- ☞ Har De data om de særlige ekstraomkostninger, det har kostet industrien i lande, hvor producenten er ansvarlig for udviklingsrisici ?
- ☞ Finder De, at producenten bør være ansvarlig for "udviklingsrisici"?
- ☞ Bør skader, der forårsages af risici i forbindelse med produktudvikling, betales af samfundet som helhed (via en erstatningsfond, der støttes af offentlige midler) og/eller af den pågældende produktionssektor (via en fond, som sektorens medlemmer er forpligtet til at bidrage til)?

Økonomisk overgrænse

Producentansvaret er ikke i henhold til det nuværende direktiv ubegrænset, hvad beløbsstørrelsen angår. Den selvrisiko, der er fastsat i direktivets artikel 9, gør det muligt for producenten at undlade at erstatte skadelidte for skader forårsaget på produkter, der beløber

⁴⁹ Udtalelse af 26.4.1979 (EFT C 127 af 21.5.1979).

⁵⁰ I den anledning udtalte vicegeneralsekretæren for Europaudvalget for Forsikringsvirksomhed i 1996: "Man når således frem til at konkludere, at muligheden for at forsikre udviklingsrisici rejser voldsomme problemer, og at det, hvis den europæiske lovgivende myndighed i sit ønske om at fuldende harmoniseringen på produktansvarsområdet fortsat forbyder, at der kan blive tale om en selvrisiko, er sikkert, at producenternes forhold til deres forsikringselskaber denne gang vil blive forrykket" (LEGRAND, B: "Direktivets indvirkning på forsikringsindustrien", direktiv 85/374/EØF om produktansvar: 10 år efter, Louvain-la neuve, 1996.).

sig til under 500 ECU. Der henvises i direktiv 85/374/EØF formelt til ECU som historisk værdi⁵¹. Inden for rammerne af det nuværende direktiv og i modsætning til opfattelsen i visse medlemsstater⁵² er Kommissionen af den opfattelse, at denne selvrisko ikke er valgfri. Artikel 16 fastslår derimod mulighed (og ikke pligt) til at fastsætte et maksimumsloft for producentansvaret for skader forårsaget på fysiske personer i tilfælde af identiske produkter med samme defekt. Denne økonomiske overgrænse er sat til 70 mio. ECU (dette beløb er i praksis meget vanskeligt at nå), men den kan være højere. Kun Tyskland, Spanien og Portugal har fastsat en sådan økonomisk overgrænse.

Hvad selvriskoen angår, havde de lovgivende myndigheder i 1985 begrundet den i ønsket om at undgå anlæggelsen af et urimeligt antal søgsmål over for producenter i henhold til direktivet ved at begrænse dets anvendelsesområde til materielle skader til en værdi over et vist beløb. Denne bør revideres, hvis erfaringen ikke lader én forstå, at dens fjernelse medfører en eksplosion af retstvister mod producenter, idet man her må tage hensyn til SMV. Derimod er begrænsningen i artikel 16 en overgangs- og undtagelsesløsning, for det ubegrænsede ansvar bør revideres efter en overgangsperiode på 10 år (se artikel 16, stk. 2, i direktivet). Dette forklarer, at denne grænse ikke er blevet indført i størsteparten af medlemsstaterne.

I sin udtalelse om udvidelsen af direktiv 85/374/EØF til også at omfatte landbrugsråvarer havde Europa-Parlamentet oprindelig støttet idéen om at fjerne selvriskoen på de 500 EUR og øge muligheden for en overgrænse på op til 140 mio. EUR. Spørgsmålet går ud på at fastslå, om eksistensen af en økonomisk overgrænse er absolut nødvendig, og navnlig en overgrænse som den, der er omhandlet i artikel 16 (kun tre medlemsstater har indført en sådan).

12. Ligger De inde med data om, hvor mange procent af sagerne der vedrører materielle skader til en værdi af under 500 EUR?
- Ville De afskaffe selvriskoen på 500 EUR og/eller den frivillige overgrænse på 70 mio. EUR?
  - Mener De, hvis De svarede bekræftende om producentansvar i tilfælde af udviklingsrisici (spørgsmål 11), at den frivillige overgrænse bør bevares for denne type risici?

Forældelsesfrist

Producentens ansvar varer ikke i ubegrænset tid. I henhold til artikel 10 og 11 i direktivet er producenten, med undtagelse af verserende klager eller søgsmål, ikke ansvarlig 10 år (forældelsesfristen) efter, at produktet er bragt i omsætning. I denne tiårsperiode kan en person, hvis han lider skader forårsaget af et defekt produkt, kræve erstatning inden udgangen af det tredje år at regne fra den dag, hvor han opdagede eller burde have kendt til skaden, defekten og producentens identitet (søgsmålets forældelsesfrist). Det tidsmæssige ansvar begrundes primært ud fra rimelighedsårsager: ansvar uden skyld medfører et yderligere ansvar for producenten ud over det, der bliver fastslået af de traditionelle ordninger for ansvar i og uden for kontraktforhold. Dette bør holdes i balance ved en tidsmæssig begrænsning for

---

⁵¹ Der henvises ikke til euroen, men til ecuen, for der er tale om en historisk værdi, der går forud for 1999: Ecuens modværdi i national valuta er den værdi, der blev fastsat den 25.7.1985 (se artikel 18 i direktiv 85/374/EØF).

⁵² Fransk og græsk lov indeholder ikke nogen bestemmelser om selvrisko.

ikke at fratage lysten til teknologisk nyskabelse og fratage virksomhederne adgang til forsikringsdækning.

Forældelsesfristen er ikke altid rigtig forstået i dens gennemførelse. Den 21. juni 1996 fastslog den spanske højesterets afdeling for civilsager i en sag, hvor en automekaniker havde krævet erstatning for amputation af en finger, der var blevet skadet efter brug af en defekt skiftenøgle, at direktivet ikke havde nogen horisontal effekt mellem private parter ifølge fællesskabsretspraksis *Faccini Dori*, og følgelig var det ikke gældende for produktet, der var bragt i omsætning inden gennemførelseslovens ikrafttræden. I den foreliggende sag tilføjede dommeren, at sagen, selv om loven fra 1994 gjaldt *ratione temporis*, var forældet, eftersom ulykken havde fundet sted tre år efter erhvervelsen af skiftenøglen. Men ifølge direktivet indledes sagens forældelsesperiode, efter at skadelidte har fået kendskab til skaden, defekten og producentens identitet og ikke fra den dato, hvor han købte produktet⁵³.

Hvad angår fristen for at gå rettens vej (3 år), findes der ikke på forhånd nogen grund til at tro, at fristen bør revideres. Derimod ser tidsbegrænsningen for ansvaret på 10 år ud til at kunne være utilstrækkelig i forbindelse med situationer, hvor skader dukker op efter de 10 år (hvilket Europa-Parlamentet i øvrigt har støttet ved at foreslå en forlængelse af tidsbegrænsningen til 20 år i tilfælde af "skjulte fejl")⁵⁴. Dog bør spørgsmålet undersøges igen for at se, om dette er tilfældet. På den anden side vil en udvidelse af tidsbegrænsningen medføre en øget økonomisk risiko for virksomhederne og forsikringselskaberne. Under alle omstændigheder er det nyttigt at notere sig, at der på dette punkt findes en divergens mellem direktiv 85/374/EØF og Rådets direktiv 92/59/EØF af 19. juni 1992 om produktsikkerhed i almindelighed⁵⁵. I det første tilfælde ophører producentens civilretlige ansvar i tilfælde af skader forårsaget af et defekt produkt efter 10 år at regne fra den dato, hvor denne har bragt produktet i omsætning. Men direktiv 92/59/EF pålægger samme producent en forpligtelse til kun at markedsføre sikre produkter. Begrebet sikkert produkt, der indførtes i direktiv 92/59/EF, indeholder en henvisning til et produkts forventede levetid, der godt kan være over 10 år.

13. Bør tidsbegrænsningen på 10 år ændres generelt eller særligt for visse produkter eller sektorer?

☞ Kan eller bør en sådan ændring bæres af industrien, navnlig SMV, og forsikringsmarkederne set ud fra et omkostningsmæssigt synspunkt?

Forsikringspligt

Som det allerede er blevet angivet, pålægger direktivet ikke producenten en bestemt type finansiel dækning og navnlig ikke nogen pligt til at tegne en ansvarsforsikring med tilstrækkelig dækning til at dække eventuelle skader forårsaget af et defekt produkt. For nærværende henhører det under medlemsstaternes område at fastsætte betingelserne for en sådan pligt, da der ikke findes nogen tværsektoraftaler mellem industrien og

---

⁵³ TS Sala Civil, 21.6.1996 (RJ 1996/6712). Direktivet er ligeledes nævnt i en dom af 21.1.1990 (RJ 1990-69) om distributøransvaret for et defekt brusekabinet (artikel 3, stk. 3); dom af 23.5.1991 (RJ 1991-3784) om en bilfabrikants ansvar. Højesteret udtaler sig fast om lovgivningen om forbrugerbeskyttelse (lov 26/1984), der fastsætter ansvaret i forbindelse med en forbrugers brug og forbrug af et produkt (dom af 23.6.1993, RJ 1993-5380). Når betingelserne for anvendelse er opfyldt i sagen, vil dommerne anvende lov 22/94 af 6. juli fra den 8. juli 1994 i stedet for artikel 25-28 i loven fra 1984 (se SAP Tarragona, 18.7.1998, n. 347/1998).

⁵⁴ Udtalelse fra 5.11.1998 (EFT C 359 af 23.11.1998).

⁵⁵ EFT L 228 af 11.8.1992, s. 24.

forsikringssselskaberne (f.eks. inden for lægemiddelområdet). De erhvervsdrivendes erfaringer kan hjælpe Fællesskabet med at begrunde, at det bør skride til handling i denne henseende og kræve en finansiel forpligtelse af producenterne i individuel eller kollektiv form for at sikre udbetalingen af skadeserstatning til de skadelidte, og navnlig i tilfælde af skader forårsaget af identiske genstande med samme defekt, som nævnt i direktivets artikel 16.

Indgåelse af frivillige aftaler er ikke altid nemt. I Danmark har regeringen forsøgt at tilskynde lægemiddelindustrien til at nå til enighed om etablering af en erstatningsfond, som allerede findes i Sverige (og i Finland). Da det viste sig umuligt hurtigt at nå frem til en aftale, har Parlamentet været nødt til at vedtage en lovgivning om ydelse af erstatning for skader forårsaget af lægemidler i 1995, som gjorde det muligt for forbrugeren uden nogen påvisning af skyld eller ansvar at opnå erstatning for helbredsskader forårsaget af lægemidler udleveret efter den 31. december 1995 ved at henvende sig til en fond drevet af patientforsikringsforeningen, og som finansieres ved en reduktion fra 75% til 74,7% og fra 50% til 49,8% af refusionsforholdet for lægemidler.

14. Har De kendskab til tilfælde, hvor manglende forsikring har gjort det umuligt for skadelidte at få udbetalt erstatning?

☞ Mener De, at det er nødvendigt at påtvinge producenterne en forsikringspligt til dækning af risici i forbindelse med deres produktion eller eventuelt tilskynde til frivillige aftaler mellem industrien og forsikringsmarkedet?

Mere gennemsigtighed

Manglende gennemsigtighed og information vedrørende sager, hvor ansvarsbestemmelserne i direktiv 85/374/EØF er blevet anvendt, virker lidet befordrende på undersøgelsen af gennemførelsen af direktivet, navnlig hvad angår den måde, hvorpå de skadelidte rent faktisk opnår erstatning (erstatningernes størrelse, klagebehandlingens længde, problemer med bevisførelse m.v.) Direktivet fastslår ingen midler til at gøre dets gennemførelse mere gennemsigtig ud over den regelmæssige evaluering, der foretages af Kommissionen. Producenterne har ingen pligt til at opbevare oplysninger om de klager, de har modtaget mod deres produkter. Og de nationale myndigheder har heller ikke pligt til at overvåge antallet af registrerede sager.

Direktiv 92/59/EØF om produktsikkerhed i almindelighed, der etablerer et system til bekendtgørelse og udveksling af oplysninger mellem medlemsstaterne og Kommissionen om tilbagetrækning fra markedet af ikke-sikre produkter, gør det ikke muligt at afhjælpe denne mangel. Ud over den pligt, der er pålagt producenten til at informere forbrugerne om de eventuelle risici i forbindelse med deres produkter og til at foretage det nødvendige, herunder om nødvendigt en tilbagetrækning af det pågældende produkt fra markedet for at undgå disse risici, pålægger denne lovgivning ikke nogen pligt om særlig information om den reelle anvendelse af direktiv 85/374/EØF.

Spørgsmålet er ikke let at løse i betragtning af producenternes interesse i at bevare sagernes fortrolighed. Men nogle midler er mulige til spredning af denne information. Erfaringen fra USA viser, at information om retstvister om producentansvar i stadig højere grad offentliggøres takket være to typer initiativer.

På den ene side findes der forskningsvirksomheder ("jury verdict reporters"), der har til opgave at udforske og sprede information om antallet af sager, erstatningernes størrelse, berørte produkter og ansvarlige såvel som om den domstol, der behandlede sagen m.v. Denne form for økonomisk initiativ er meget udbredt takket være anvendelsen af Internettet.

Denne handelsmæssige aktivitet letter rent faktisk undersøgelsesopgaverne for advokaterne for parterne i en retstvist f.eks. ved at udbrede uddrag af de seneste afgørelser inden for et bestemt område eller ved at

indsamle oplysninger om typen af udbetalt erstatning pr. kategori. *National Association of State Jury Verdict Publishers* er den organisation, der samler de amerikanske udgivere, som indsamler information direkte fra de advokater, der har været involveret i sagerne. En lang række forskellige ydelser er tilgængelige på begæring (søgning efter sager pr. produkt- eller skadekategori, de seneste sager, lister over sagkyndige eksperter, samling af sager løst i mindelighed, statistiske analyser m.v.⁵⁶

På den anden side har de lovgivende myndigheder pålagt producenterne at offentliggøre og meddele *Consumer Product Safety Commission* de sager, der henhører under et defekt produkt. Rent faktisk skal producenter (men også importører) indsende beretninger til denne myndighed om sager, hvor et produkt, der kunne have forårsaget død eller alvorlige personskader, er genstand for mindst tre sager ved domstolene, så snart disse sager er blevet afgjort ved en dom til fordel for den sagsøgende part, eller parterne har indgået en mindelig ordning⁵⁷.

15. Mener De, at direktivet bør revideres med henblik på at indføre et middel, der kan gøre den måde, hvorpå de erhvervsdrivende anvender dets bestemmelser, mere gennemsigtig ved at identificere de sager, der vedrører defekte produkter, som stadig er i handelen?

Leverandøransvar

Retsligt påkrav mod leverandøren: Artikel 3, stk. 3, i direktiv 85/374/EØF fastsætter, at såfremt producenten af det defekte produkt ikke kan identificeres, anses leverandøren af produktet som dets producent, medmindre denne inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet eller om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham. Det samme gælder, endog selv om producentens navn er angivet, for produkter indført i Fællesskabet, der ikke angiver identiteten af importøren. Det er således skadelidtes pligt at fremsætte retsligt påkrav mod leverandøren for at få denne til inden for et rimeligt tidsrum at levere data om producenten eller den, der har leveret produktet til ham. Denne mekanisme med "retsligt påkrav" er berettiget, for så vidt som direktivet angiver som princip, at det er producenten, der er ansvarlig for skader forårsaget ved en defekt ved hans produkt.

Men erfaringen viser, at fremgangsmåden for fremsættelse af retslige påkrav mod leverandøren kan variere meget fra medlemsstat til medlemsstat, hvilket ikke synes tilfredsstillende i relation til opfyldelsen af direktivets mål: i Italien har leverandøren f.eks. en frist på tre måneder til at udlevere de ønskede oplysninger (producentens navn og adresse). Det påhviler skadelidte at aflevere et skriftligt krav om disse data, hvori denne oplyser leverandøren om det pågældende produkt samt sted og tidspunkt for erhvervelsen af det. Skadelidte kan ikke modsætte sig, at leverandøren kontrollerer produktet⁵⁸; i Tyskland er fristen for at udlevere de ønskede oplysninger begrænset til en måned⁵⁹; i Belgien er fristen op til domstolens skøn⁶⁰. Kommissionen opfordrer deltagerne i høringen til at indsende deres erfaringer om dette punkt.

Leverandøransvarets omfang: Direktivet angiver som princip, at det er producenten, der er ansvarlig for skader forårsaget ved en defekt ved hans produkt. Denne defineres i artikel 3, stk. 1, i direktivet som "fabrikanten af et færdigt produkt, producenten af en råvare eller

---

⁵⁶ Se www.juryverdict.com

⁵⁷ Afsnit 37 i Consumer Protection Safety Act (15 USC Sec. 2084, "Notification of settlements or judgments").

⁵⁸ Artikel 4, lovdekret af 24. maj 1988.

⁵⁹ §4 Produkthaftungsgesetz 1989.

⁶⁰ Artikel 4.2 i lov af 25. februar 1991.

fabrikanten af et delprodukt, samt enhver person, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent". Undtagelsesvis er en erhvervsdrivende, der blot optræder som leverandør, kun ansvarlig i tre tilfælde: når denne indfører produktet i Fællesskabet i henhold til artikel 3, stk. 2, i direktivet, og under visse omstændigheder, når producenten af et produkt ikke kan identificeres af skadelidte, eller ovennævnte importørs identitet ikke er angivet på produktet, jf. artikel 3, stk. 3. Med andre ord og ud over disse begrænsende tilfælde kan erhvervsdrivende, der blot optræder som leverandører af produkter, ikke holdes ansvarlige i henhold til bestemmelserne i direktiv 85/374/EØF. For at kunne holde leverandøren ansvarlig må skadelidte søge tilflugt til den ansvarsordning, der er fastsat i den pågældende medlemsstats lovgivning. Det vil sædvanligvis være den generelle ordning, der gælder for ansvar uden for kontraktforhold.

Direktiv 92/59/EØF om produktsikkerhed i almindelighed fremsætter for sin del, at producenten kun må markedsføre sikre produkter⁶¹ og medtager i sin definition af producenten andre erhvervsdrivende i afsætningskæden, for så vidt deres virksomhed kan påvirke de sikkerhedsmæssige egenskaber ved et markedsført produkt. Man kan således spørge sig selv, om ikke også den ordning om ansvar uden skyld, der blev indført i 1985 med direktiv 85/374/EØF, bør kunne anvendes på enhver erhvervsdrivende i afsætningskæden, når dennes aktivitet har påvirket de sikkerhedsmæssige egenskaber ved et markedsført produkt som f.eks. i forbindelse med rekonconditionerings-, transport- og oplagringsvirksomhed. Kommissionen opfordrer deltagerne i høringen til at udtale sig om dette punkt.

16. Bør skadelidte bevise, at han har givet leverandøren lejlighed til at meddele ham producentens identitet, da han ellers risikerer, at hans krav afvises, og bør leverandøren meddele ham producentens identitet inden for en maksimumsfrist (på f.eks. tre måneder)?

☞ Bør direktivet kunne anvendes på enhver erhvervsdrivende i afsætningskæden, når dennes aktivitet har påvirket de sikkerhedsmæssige egenskaber ved et markedsført produkt?

Produkter omfattet af direktivet

Direktivet gælder kun for produkter (dvs. løse genstande, uanset om de bliver anvendt til privat brug eller ej, herunder elektricitet).

Da Kommissionen ikke havde medtaget defekte tjenesteydelser (som den påtænker et eventuelt særligt initiativ for⁶²), har den modtaget spørgsmål om det betimelige ved at medtage fast ejendom i direktivets anvendelsesområde, for så vidt som der ikke på fællesskabsplan findes nogen ordning om bygherreansvar.

17. Finder De, at direktivet bør udvides til også at omfatte fast ejendom?

Skader omfattet af direktivet

⁶¹ For definitionen af et sikkert produkt, se artikel 2, litra b), i direktiv 92/59/EF.

⁶² Kommissionens meddelelse: "Handlingsplan for forbrugerpolitikken 1999-2001" (KOM(1998)696 af 1.12.1998).

Artikel 9 i direktiv 85/374/EØF omhandler personskader, herunder død, såvel som skader på en anden ting end selve det defekte produkt, for så vidt som denne bliver anvendt til privat brug⁶³.

Der findes eksempler i portugisisk retspraksis på ikke-anvendelse af direktivet i tilfælde af skader forårsaget på det defekte produkt: i den portugisiske Supremo Tribunal de Justiça dom af 26. oktober 1995 i en sag om reparation af en bil, der havde været ude for en ulykke, fandt den, at koncessionshaveren for SEAT-biler fremstillet i Spanien ikke var ansvarlig i henhold til lovdekret 383/89, idet han ikke blev betragtet som "producent", og da skaderne var forårsaget på produktet selv⁶⁴. Den 23. maj 1995 afviste dommeren i en anden sag om reparation af en bil, der havde været ude for en brand, den nationale lovgivning til omsætning af direktivet, idet lovdekretet ikke var gældende, da det pågældende produkt blev bragt i omsætning, og da det ikke omfatter skader forårsaget på produktet selv⁶⁵.

Skader, som ikke er af fysisk art (enhver immateriel skade, ikke-økonomiske skader, psykisk skader m.v.), er for øjeblikket ikke omfattet, selv om de fleste nationale lovgivninger tager hensyn til dem. I Europa-Parlamentets udtalelse ved førstebehandling om direktiv 99/34/EF anbefalede det, at direktivets anvendelsesområde blev udvidet til også at omfatte psykiske skader, men ved andenbehandlingen havde Parlamentet ikke det nødvendige flertal til at ændre direktivet i denne retning.

Et andet spørgsmål er spørgsmålet om skader forårsaget på genstande, der normalt anvendes i erhvervs- eller handelsøjemed, og som ikke er omfattet af direktivet: når inventaret i et kontor brænder som følge af en brand forårsaget af et defekt produkt, kan ejeren (et selskab eller en erhvervsdrivende) således ikke gøre direktivet gældende over for producenten for at kræve erstatning af ham. Det kan forklares ved, at direktivet kun sigter på erstatning af én type genstande, nemlig forbrugsgoder. Men intet udelukker på forhånd, at man ikke kan anvende direktivet, således at også andre typer skadelidte, såsom erhvervsdrivende, kan få gavn af det.

I Frankrig omfatter loven til gennemførelse af direktivet ligeledes skader forårsaget på genstande, der ikke anvendes til privat brug (kommercielle goder).

18. Bør direktivet omfatte andre skader forårsaget af defekte produkter såsom immaterielle skader, ikke-økonomiske skader og psykiske skader og/eller skader på genstande til brug i erhvervsøjemed, således at virksomheder, navnlig SMV, kan gøre direktivet gældende over for producenten af defekte produkter?

Domstolsadgang

Ud over de initiativer, der er i gang for så vidt angår forbrugernes domstolsadgang, som bebudet i Kommissionens "handlingsplan for forbrugerpolitikken" (gennemførelse af direktivet om søgsmål med påstand om forbud; bilæggelse af tvister uden domstolens mellemkomst; refusion af retsomkostninger for forbrugere, der gør deres rettigheder gældende; initiativ, der gør det muligt for forbrugere at slutte sig sammen for samlet at gøre deres rettigheder gældende ved domstolen m.v.)⁶⁶, drejer det sig om at vide, om gennemførelsen af direktiv 85/374/EØF nødvendiggør særlige foranstaltninger for at lette de skadelidtes domstolsadgang. Her er der to foranstaltninger, der bør tages i betragtning, nemlig søgsmål med påstand om forbud og fælles sagsanlæg.

⁶³ Erstatning af produktet henhører under lovgivningen om salgsgaranti (se direktiv 99/44/EF om eftersalgsgaranti, EFT L 171 af 7.7.1999).

⁶⁴ Acórdão n° 87.397, Col. De Jur., 1995, III-84.

⁶⁵ Recurso n° 7653, Col. De Jur. 1995, III-113.

⁶⁶ KOM(1998) 696 af 1.12.1998, s. 21.

Fællesskabslovgivningen giver ikke skadelidte mulighed for at indlede søgsmål med påstand om forbud, når forbrugernes sundhed og sikkerhed bliver berørt af et farligt eller defekt produkt, idet direktivet om søgsmål med påstand om forbud for så vidt angår beskyttelsen af forbrugernes interesser⁶⁷ ikke omfatter direktiv 85/374/EØF's område. Men det kan være nyttigt at kontrollere, om en lignende løsning som den, der er fastsat i direktiv 98/27/EF, viser sig at være nødvendig ud over retten til erstatning af skadelidte, som følger af direktiv 85/374/EØF. Rent faktisk kan tilbagetrækningen af et produkt fra markedet ifølge direktiv 92/59/EF kun søges af offentlige myndigheder og ikke af private aktører.

På den anden side omfatter fællesskabslovgivningen heller ikke fælles sagsanlæg inden for dette område, selv om det er et instrument, der ofte anvendes i tilfælde af producentansvar uden garanti for resultatet.

Et eksempel på fælles sagsanlæg inden for dette område er *Benzodiazepines*-sagen i Det Forenede Kongerige, en sag, der omhandler 5 000 procedurer mod Roche Products Ltd and John Wyeth and Brother Ltd for skader forårsaget af de beroligende midler Valium og Ativan. Sagen var afhængig af økonomisk støtte fra Legal Aid Board, som senere trak støtten tilbage som følge af de omkostninger, som en sådan sag medfører. 70 sagsøgere fortsatte imidlertid sagerne indtil High Courts dom den 19. juli 1996, i medfør af hvilken sagen blev stillet i bero⁶⁸.

I USA findes der en særlig procedure, der er lidet udviklet i Europa. For det tilfælde, hvor et alt for stort antal sagsøgere eller sagsøgte skulle blive indkaldt til domstolen, og hvor det derfor ville være vanskeligt realiserbart, kan en eller flere af dem udpeges til at repræsentere de andre, hvis faktiske eller juridiske spørgsmål er i alles interesse. Det er den procedure, der kaldes "class action" eller kollektivt søgsmål. Den part, der vælges til at repræsentere de andre, skal være i besiddelse af visse særegne kvalifikationer, der gør ham til den perfekte repræsentant. Den dom, der afsiges efter en "class action", har retskraft for alle de parter, der har valgt at gå sammen i dette kollektive søgsmål, men også for alle personer, der har lidt den samme type skader, og som ikke udtrykkeligt har angivet deres vilje til ikke at deltage i denne procedure⁶⁹.

De amerikanske domstole udviser dog en stadig større forsigtighed over for indførelsen af "class actions". Ifølge den føderale retspleje er disse sager mulige med forbehold af, at det er muligt at identificere ("certify") den gruppe, der repræsenteres i stævningen. Når en sag omhandler producentansvar, skal dommeren kontrollere, om der er tale om en meget talrig gruppe, der er omfattet af de samme juridiske og faktiske spørgsmål, om gruppens repræsentanter forsvarer eller beskytter gruppens interesser på en hensigtsmæssig måde, om de punkter, der vedrører individer er mindre fremherskende end de fælles punkter, og endelig om "class action" er den mest hensigtsmæssige måde i forhold til andre måder at bilægge tvisten på⁷⁰. Højesteret lagde denne "retslige skepsis" for dagen i forbindelse med "asbest"-sagen⁷¹. Domstolen ville her ikke anerkende den fælles identitet for gruppen af asbestskadelidte på grund af manglen på et interessefællesskab i den særlige sag. Denne afgørelse bekræfter en stadig større tilbageholdenhed blandt de amerikanske domstole, der får store "masse"-sager ("mass tort litigation") mod tobaks- eller asbestindustrien til behandling.

Selv om visse nationale retslige mekanismer muliggør sammenlægning af søgsmål som i Frankrig, hvor gruppesøgsmål muliggør aggregering af forbrugernes individuelle interesser

---

⁶⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/27/EF af 19. maj 1998, EFT L 166/51 af 11.6.1998.

⁶⁸ Se nærmere herom på: www.gidleigh.com/alert.

⁶⁹ Rule 23 of the US Federal Rules of Civil Procedure: "...the judgement, whether favorable or not, will include all members who do not request exclusion".

⁷⁰ Rule 23 of the US Federal Rules of Civil Procedure.

⁷¹ *Amchem Products Inc. v. Windsor*, 117 S.Ct. 2231 (1997), afsagt den 25. juni 1997.

(som man må skelne fra "kollektive søgsmål eller søgsmål med påstand om forbud", der har til formål at fremme individuelle interessers særskilte almene interesse), findes der i Europa udelukkende i Portugal en retslig procedure, der i nogen grad kan sammenlignes med de amerikanske "class actions". Den har eksisteret siden 1995 i henhold til lov nr. 83/95 om folkesøgsmål.

19. Bør der i fællesskabslovgivningen være fastsat ordninger for procedurer eller for bilæggelse af tvister uden domstolens mellemkomst, som er helt specifikke for gennemførelsen af direktiv 85/374/EØF?

☞ Kunne søgsmål med påstand om forbud være en løsning⁷²?

☞ Kunne der indføres bedre ordninger, der muliggør fælles repræsentation af lignende interesser såsom gruppesøgsmålet i Frankrig eller folkesøgsmålet i Portugal?

Andet

Der er en lang række spørgsmål vedrørende ansvar i forbindelse med defekte produkter, som direktiv 85/374/EØF ikke omhandler. Det drejer sig f.eks. om ansvar for direktører og arbejdstagere i den producerende virksomhed, kriterier for evaluering af skaderne og nærmere bestemmelser om erstatning, byrdefordelingen mellem solidarisk hæftende personer m.v. Kommissionen opfordrer de berørte aktører til at pege på yderligere emner, der bør lovgives om på fællesskabsplan, såvel som de årsager, der måtte begrunde dette.

---

⁷²

Det kunne ske ved at opføre direktiv 85/374/EØF på listen i direktiv 98/27/EF om søgsmål med påstand om forbud.

Bilag 1: Direktivet om produktansvar
Omsætning til national lovgivning

Medlemsstat	Vedtagelse	Ikraft- træden	Ansvar for defekte landbrugsråvarer (artikel 15.1.a)*	Ansvar for risici i forbindelse med produktudvikling (artikel 15.1.b)	Økonomisk overgrænse (artikel 16)
Belgien	Lov af 25.2.91	1.4.91	NEJ	NEJ	NEJ
Danmark	Lov nr. 371 af 7.6.89	10.6.89	NEJ	NEJ	NEJ
Tyskland	Lov af 15.12.89	1.1.90	NEJ	NEJ	JA
Grækenland	Lov 2251/1994 (der erstatte lovdekret fra 1988)		JA	NEJ	NEJ
Spanien	Lov nr. 22/1994 af 6.4.94	8.7.94	NEJ	NEJ (undtagen fødevarer og lægemidler)	JA
Frankrig	Lov nr. 389-98 af 19.5.98	23.5.98	JA	NEJ (undtagen produkter, der hidrører fra men- neskekroppen)	NEJ
Irland	Lov nr. 28 fra 1991	16.12.91	NEJ	NEJ	NEJ
Italien	Lovdekret 224 af 24.5.88	24.5.88	NEJ	NEJ	NEJ
Luxembourg	Lov af 21.4.89, ændret ved lov af 6.12.89	2.5.91	JA	JA	NEJ
Nederlandene	Lov af 13.9.90	1.11.90	NEJ	NEJ	NEJ
Østrig	Lov nr. 99 af 21.1.88, ændret ved lov nr. 95 af 11.2.93, lov nr. 917 af 29.12.93 og lov nr. 510 af 12.7.94	1.7.88	NEJ (undtagen OGM'er)	NEJ	NEJ
Portugal	Lovdekret nr. 383 af 6.11.89	21.11.89	NEJ	NEJ	JA
Finland	Lov nr. 694 af 17.8.90, ændret ved lov nr. 99 af 8.1.93 og lov nr. 879 af 22.10.93	1.9.91	JA	JA	NEJ
Sverige	Lov nr. 18 af 23.1.92, ændret ved lov nr. 1137 af 3.12.92 og lov nr. 647 af 10.6.93	1.1.93	JA	NEJ	NEJ
UK	Lov af 15.5.87	1.3.88	NEJ	NEJ	NEJ

* Efter vedtagelsen af direktiv 99/34/EF er medlemsstaterne forpligtede til at udvide anvendelsesområdet for direktiv 85/374/EØF til også at omfatte landbrugsråvarer.

Bilag 2: Direktivet om produktansvar
Tilnærmelse af tredjelandes ret

Stat	Vedtagelse	Ikraft- træden	Ansvar for defekte landbrugsråvarer (artikel 15.1.a)	Ansvar for risici i forbindelse med produkt- udvikling (artikel 15.1.b)	Økonomisk overgrænse (artikel 16)
Island	Lov nr. 25 af 27.3.91	1.1.92	JA	NEJ	JA
Liechtenstein	Lov af 12.11.92	1.5.95	NEJ	NEJ	NEJ
Norge	Lov nr. 104 af 23.12.88, ændret ved lov nr. 62 af 25.11.91	1.1.89	JA	JA	NEJ
Malta	(Lovforslag)	--	--	--	--
Cypern	Lov nr. 105 fra 1995	1.1.97	NEJ	NEJ	NEJ
Estland	(Lovforslag)	--	--	--	--
Ungarn	Lov nr. 10 af 16.2.93, ændret ved lov nr. 25 af 16.3.98	1.1.94	NEJ	NEJ	NEJ
Polen	(Lovforslag)	--	--	--	--
Tjekkiet	Lov nr. 59 af 5.3.98	1.6.98	NEJ	NEJ	NEJ
Slovenien	Lov af 6.3.98	28.3.98	JA	NEJ	NEJ
Bulgarien	Lov af 18.3.99	3.7.99	JA	NEJ	JA
Letland	Lov af 8.10.96	8.10.96	NEJ	NEJ	NEJ
Litauen	(Lovforslag)	--	--	--	--
Slovakiet	(Lovforslag)	--	--	--	--
Rumænien	(Lovforslag)	--	--	--	--
Tyrkiet	Lov af 23.2.95	8.9.95	NEJ	NEJ	NEJ

Bilag 3:Tredjelandes lovgivning om produktansvar

Stat	Vedtagelse	Ikraft- træden	Ansvar for defekte landbrugsråvarer (artikel 15.1.a)	Ansvar for risici i forbindelse med produkt- udvikling	Økonomisk overgrænse
Australien	Trade Practices Amendment Act 1992 (24.6.92)	9.7.92	JA	NEJ	--
Israel	Defective Products (Liability) Law 1980	1.9.80	NEJ	NEJ	--
Japan	Product Liability Law (1.7.94)	1.7.95	NEJ	NEJ	NEJ
USA **	S 2236 (føderalt lovforslag fremsat den 25.6.98 og forkastet den 9.7.98)		--	--	--
Brasilien	<i>Codigo de defesa do Consumidor</i> (11.9.90)	11.3.91	--	--	NEJ
Schweiz	Føderal lov om produktansvar af 18.6.93	1.1.94	NEJ	NEJ	NEJ

** Produktansvaret henhører under delstaternes ansvarsområde, når der ikke findes nogen harmoniseret lov på forbundsplan.

Bilag 4

385L0374

Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar

(EFT L 210 af 7.8.1985, s. 29-33)

RÅDET FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR -

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, særlig artikel 100,

under henvisning til forslag fra Kommissionen (1),

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet (2),

under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg (3), og

ud fra følgende betragtninger:

Det er nødvendigt at foretage en tilnærmelse af de nationale retsregler om producentens ansvar for skade forårsaget af en defekt ved hans produkt, fordi uensartede regler kan forvride konkurrencen og berøre de frie varebevægelser inden for det fælles marked samt medføre forskelle i graden af beskyttelse af forbrugerne mod skader på deres helbred eller ejendom, som forårsages af et defekt produkt;

kun hvis der pålægges producenten et objektivt ansvar, opnås en hensigtsmæssig løsning på det problem, som er karakteristisk for nutidens stadige tekniske udvikling, og som består i at foretage en rimelig placering af ansvaret for de risici, som den moderne tekniske produktion indebærer;

ansvaret omfatter kun industrielt fremstillet løsøre; derfor forekommer det hensigtsmæssigt ikke at medtage ansvar for landbrugsvarer og produkter hidrørende fra jagt, undtagen når sådanne produkter har gennemgået en forarbejdning af industriel karakter, som kan forårsage en defekt ved produkterne; ansvaret i henhold til dette direktiv skal gælde også for produkter, der anvendes ved opførelse af bygninger, eller som indgår i disse;

beskyttelsen af forbrugerne gør det nødvendigt at enhver, der har andel i produktionsprocessen, skal kunne gøres ansvarlig, for så vidt som et færdigt produkt eller et delprodukt af et sådant eller et leveret materiale lider af en defekt; af samme grund omfatter ansvaret importører af produkter fremstillet uden for Fællesskabet samt enhver, der præsenterer sig som producent i eget navn eller med sit eget mærke eller kendetegn, samt enhver, der leverer et produkt, hvis producent ikke kan identificeres;

såfremt flere personer hæfter for den samme skade, er det af hensyn til beskyttelsen af forbrugerne nødvendigt, at skadelidte kan kræve fuld skadeserstatning hos hver enkelt;

for at beskytte en person og hans ejendom skal der ved afgørelsen af, om et produkt lider af en defekt, ikke lægges vægt på, om produktet mangler brugsegnethed, men derimod på, om det ikke frembyder den sikkerhed, som forbrugerne kan gøre krav på; ved vurderingen heraf skal der ses bort fra enhver fejlagtig anvendelse af produktet, der under de givne omstændigheder må anses for ufornuftig;

en retfærdig risikofordeling mellem en skadelidt og en producent må indebære, at en producent skal kunne friholde sig for ansvar, såfremt han beviser, at der foreligger forhold, der fritager ham for ansvar;

beskyttelsen af forbrugerne gør det nødvendigt, at producentens ansvar ikke berøres af, at andre personer måtte have bidraget til at forårsage skaden; dog kan en medvirkende fejl fra skadelidtes side tages i betragtning med henblik på at nedsætte ansvaret eller at lade dette bortfalde;

beskyttelsen af forbrugerne gør det nødvendigt at yde erstatning for personskade, herunder ved død, samt for skader på ting; sidstnævnte form for skade skal imidlertid være begrænset til ting til privat brug eller til privat fortæring, og der skal som selvrisiko fradrages et fast beløb for at undgå et for stort antal tvister; dette direktiv berører ikke erstatning for svie og smerte samt anden ikke-økonomisk skade, der måtte være omfattet af bestemmelser i den for dette område gældende lovgivning;

en ensartet forældelsesfrist for krav om skadeserstatning er såvel i den skadelidtes som i producentens interesse;

produkter slides i tidens løb; der udvikles strengere sikkerhedsforskrifter og der sker stadig videnskabelige og tekniske fremskridt; det ville derfor ikke være rimeligt at lade en producent hæfte i et ubegrænset tidsrum for, at hans produkter er defekte; hans ansvar bør følgelig ophøre efter et rimelig langt tidsrum, idet dog allerede iværksat retsforfølgning ikke skal påvirkes heraf;

for at sikre en effektiv beskyttelse af forbrugerne skal producentens ansvar over for den skadelidte ikke kunne indskrænkes ved en kontraktlig klausul;

i henhold til medlemsstaternes retsregler kan en skadelidte have ret til erstatning på grundlag af et kontraktligt ansvar eller på et grundlag uden for kontraktsforhold, som er forskelligt fra det i dette direktiv omhandlede; for så vidt sådanne bestemmelser tillige har til formål at virkeliggøre en effektiv beskyttelse af forbrugerne, berøres de ikke af dette direktiv; såfremt der i en medlemsstat ved en særlig ansvarsordning allerede sikres forbrugerne en effektiv beskyttelse på medicinalvareområdet, skal det ligeledes fortsat være muligt at iværksætte retsforfølgning på grundlag af en sådan ordning;

i det omfang ansvaret for nukleare skader allerede i tilstrækkeligt omfang er reguleret ved særlige bestemmelser i alle medlemsstaterne kan skader af denne art udelukkes fra direktivet;

udelukkelsen af landbrugsråvarer og produkter hidrørende fra jagt fra direktivets anvendelsesområde kan på baggrund af behovet for beskyttelse af forbrugerne i visse medlemsstater opfattes som en ubegrundet indskrænkning i denne beskyttelse; en medlemsstat skal derfor kunne udvide ansvaret til disse produkter;

af lignende årsager kan adgang for en producent til at afvise et ansvar, hvis han beviser, at det ikke på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, havde været muligt at opdage defekten, i visse medlemsstater opfattes som en ubegrundet indskrænkning i beskyttelsen af forbrugerne; en medlemsstat skal derfor i sin lovgivning kunne opretholde bestemmelser om eller kunne indføre en ny lovgivning om, at en sådan frigørende bevisførelse ikke skal kunne finde sted; i tilfælde af indførelse af ny lovgivning skal anvendelsen af denne undtagelsesbestemmelse dog være betinget af en standstill-procedure på fællesskabsplan med henblik på, hvis det er muligt, at gennemføre en ensartet forøgelse af beskyttelsesniveauet i Fællesskabet;

på baggrund af de retlige traditioner i de fleste medlemsstater er det ikke hensigtsmæssigt at fastsætte en økonomisk overgrænse for en producents objektive ansvar; eftersom der dog findes forskellige traditioner, forekommer det rimeligt at tillade, at en medlemsstat fraviger princippet om ubegrænset ansvar og foreskriver en begrænsning af producentens samlede ansvar for personskader, herunder død, som er forårsaget af identiske genstande med samme defekt, såfremt denne begrænsning fastsættes på et tilstrækkeligt højt niveau til at sikre beskyttelsen af forbrugerne og det fælles markeds korrekte funktion;

den harmonisering, der følger af dette direktiv, kan ikke på indeværende stadium være fuldstændig, men den åbner vejen for en mere vidtgående harmonisering; Rådet skal derfor med regelmæssige mellemrum have forelagt rapporter fra Kommissionen om gennemførelsen af dette direktiv, eventuelt ledsaget af passende forslag;

på denne baggrund er det særlig vigtigt at foretage en fornyet gennemgang af de bestemmelser i dette direktiv, der omhandler medlemsstaternes muligheder for at gøre undtagelser, hvilket skal ske efter et tidsrum, som er tilstrækkelig langt til, at der samles praktisk erfaring om virkningerne af disse undtagelser på beskyttelsen af forbrugerne og på det fælles markeds funktion -

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

Artikel 1

En producent er ansvarlig for skade, der forårsages af en defekt ved hans produkt.

Artikel 2

Ved gennemførelsen af dette direktiv forstås ved udtrykket »produkt« enhver løsøregenstand med undtagelse af landbrugsråvarer og produkter hidrørende fra jagt, selv om genstanden indgår som en fast bestanddel i en anden løsøregenstand eller i en fast ejendom. Ved »landbrugsråvarer« forstås jordbrugsprodukter, husdyrbrugsprodukter og fiskeriprodukter med undtagelse af produkter, der har undergået en første forarbejdning. Udtrykket »produkt« omfatter tillige elektricitet.

Artikel 3

1. Ved »producent« forstås fabrikanten af et færdigt produkt, producenten af en råvare eller fabrikanten af et delprodukt, samt enhver person, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent.

2. Uden at producentens ansvar derved berøres, anses den, der med henblik på videresalg, udlejning, leasing eller enhver anden form for distribution som led i sin erhvervsvirksomhed indfører et produkt i Fællesskabet som dets producent i henhold til dette direktiv, og den pågældende er ansvarlig på samme måde som producenten.

3. Såfremt producenten af produktet ikke kan identificeres, anses enhver leverandør af produktet som dets producent, medmindre leverandøren inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet eller om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham. Det samme gælder, endog selv om producentens navn er angivet, for indførte produkter, der ikke angiver identiteten af den i stk. 2 omhandlede importør.

Artikel 4

Det påhviler skadelidte at føre bevis for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden.

Artikel 5

Såfremt flere personer i henhold til bestemmelserne i dette direktiv er ansvarlige for samme skade, hæfter de solidarisk, og uden at nationale bestemmelser om regres berøres.

Artikel 6

1. Et produkt lider af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes under hensyntagen til alle omstændigheder, navnlig

- a) produktets præsentation;
- b) den anvendelse af produktet, som med rimelighed kan forventes;
- c) tidspunktet, hvor produktet er bragt i omsætning.

2. Et produkt anses ikke for at lide af en defekt, blot fordi der senere er bragt et bedre produkt i omsætning.

Artikel 7

Producenten er efter dette direktiv ikke ansvarlig, hvis han beviser,

- a) at han ikke har bragt produktet i omsætning,
- b) at det, omstændighederne taget i betragtning, må antages, at den defekt, der har forvoldt skaden, ikke var til stede på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, eller at denne defekt er opstået senere,
- c) at produktet hverken var fremstillet med henblik på salg eller anden form for distribution i et for producenten erhvervs-mæssigt øjemed eller fremstillet eller distribueret som led i producentens erhvervs-virksomhed,
- d) at defekten skyldes, at produktet skal være i overensstemmelse med ufravigelige forskrifter udstedt af de offentlige myndigheder,
- e) at det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, ikke var muligt at opdage defekten, eller
- f) at defekten, hvor der er tale om en fabrikant af et delprodukt, kan tilskrives udformningen af det produkt, i hvilket delproduktet indgår, eller de af det samlede produkts fabrikant givne anvisninger.

Artikel 8

1. For så vidt andet ikke fremgår af nationale bestemmelser om regres, nedsættes producentens ansvar ikke, når skaden er forårsaget af en defekt ved produktet i forening med en tredjemands adfærd.

2. Producentens ansvar kan under hensyn til samtlige omstændigheder nedsættes eller bortfalde, når skaden er forårsaget af en defekt ved produktet i forening med fejl udvist af skadelidte eller af en person, for hvem skadelidte er ansvarlig.

Artikel 9

Ved »skade« i artikel 1 forstås:

- a) personskade, herunder død;
- b) skade på eller ødelæggelse af en anden ting end selve det defekte produkt, med fradrag af en selvrisko på 500 ECU, forudsat at den pågældende ting
  - i) er af en art, som sædvanligvis er beregnet til privat brug eller fortæring, og
  - ii) hovedsagelig er anvendt af skadelidte til privat brug eller med henblik på privat fortæring.

Nationale bestemmelser om ikke-økonomisk skade påvirkes ikke af denne artikel.

Artikel 10

1. Medlemsstaterne fastsætter i deres lovgivning, at erstatningskrav på grundlag af dette direktiv forældes tre år efter den dag, da klageren har fået eller burde have fået kendskab til skaden, defekten og producentens identitet.
2. Medlemsstaternes bestemmelser om suspension eller afbrydelse af forældelsesfrister berøres ikke af dette direktiv.

Artikel 11

Medlemsstaterne fastsætter i deres lovgivning, at skadelidtes rettigheder i henhold til bestemmelser i dette direktiv ophører ti år efter den dag, da producenten har bragt det produkt, der har forårsaget skaden, i omsætning, medmindre skadelidte inden for dette tidsrum har anlagt retssag mod denne.

Artikel 12

Producentansvaret i henhold til dette direktiv kan ikke fraskrives eller indskrænkes over for skadelidte ved en ansvarsfritagelses- eller ansvarsbegrænsningsklausul.

Artikel 13

Dette direktiv berører ikke de rettigheder, som skadelidte kan påberåbe sig under henvisning til retsreglerne om ansvar i og uden for kontraktforhold eller under henvisning til særregler om ansvar, der er gældende på tidspunktet for direktivets meddelelse.

Artikel 14

Dette direktiv finder ikke anvendelse på skade, som indtræffer ved nukleare ulykker, og som er omfattet af internationale konventioner, der er ratificeret af medlemsstaterne.

Artikel 15

1. Hver medlemsstat kan

a) som en undtagelse fra artikel 2 i sin lovgivning bestemme, at udtrykket »produkt« i artikel 1 tillige betegner landbrugsråvarer og produkter hidrørende fra jagt;

b) som en undtagelse fra artikel 7, litra e), i sin lovgivning bevare eller under iagttagelse af den i stk. 2 i nærværende artikel omhandlede procedure indføre bestemmelser om, at producenten er ansvarlig, selv om han beviser, at det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, ikke havde været muligt at opdage defekten.

2. Den medlemsstat, der ønsker at gøre brug af den i stk. 1, litra b), omhandlede foranstaltning, giver Kommissionen meddelelse om teksten til den påtænkte foranstaltning; Kommissionen underretter de øvrige medlemsstater herom.

Den pågældende medlemsstat afstår fra at gennemføre den påtænkte foranstaltning i et tidsrum af ni måneder fra meddelelsen til Kommissionen, for så vidt Kommissionen ikke i mellemtiden har forelagt Rådet forslag til ændring af dette direktiv med hensyn til det omhandlede spørgsmål. Hvis imidlertid Kommissionen ikke inden for et tidsrum af tre måneder fra modtagelsen af ovennævnte meddelelse underretter vedkommende medlemsstat om, at den agter at forelægge et sådant forslag for Rådet kan medlemsstaten straks gennemføre den pågældende foranstaltning.

Hvis Kommissionen forelægger Rådet et forslag til ændring af dette direktiv inden for ovennævnte tidsrum af ni måneder, skal vedkommende medlemsstat afstå fra at gennemføre den påtænkte foranstaltning i et yderligere tidsrum af atten måneder fra forslaget forelægges.

3. Ti år efter datoen for direktivets meddelelse forelægger Kommissionen Rådet en rapport om, hvorledes domstolenes anvendelse af artikel 7, litra e), og af stk. 1, litra b), i nærværende artikel har indvirket på beskyttelsen af forbrugerne og på det fælles markeds funktion. På baggrund af denne rapport træffer Rådet i henhold til traktatens artikel 100 på forslag af Kommissionen afgørelse om ophævelse af artikel 7, litra e).

Artikel 16

1. Medlemsstaterne kan bestemme, at producentens samlede ansvar for personskade, herunder død, som er forårsaget af identiske genstande med samme defekt, skal være begrænset til et beløb på mindst 70 mio. ECU.

2. Ti år efter datoen for direktivets meddelelse aflægger Kommissionen rapport til Rådet om, hvorledes anvendelsen af den økonomiske begrænsning af ansvaret i de medlemsstater, der har benyttet sig af den i stk. 1 fastsatte mulighed, har indvirket på beskyttelsen af forbrugerne og på det fælles markeds funktion. På baggrund af denne

rapport træffer Rådet i henhold til traktatens artikel 100 på forslag af Kommissionen afgørelse om ophævelse af stk. 1.

Artikel 17

Dette direktiv finder ikke anvendelse på produkter, der er bragt i omsætning inden datoen for ikrafttrædelsen af de i artikel 19 omhandlede bestemmelser.

Artikel 18

1. ECU'en er ved anvendelsen af dette direktiv den, der er fastsat i forordning (EØF) nr. 3180/78 (1), som ændret ved forordning (EØF) nr. 2626/84 (2). Modværdien i national valuta er første gang den, der gælder på datoen for udstedelsen af dette direktiv.

2. Rådet foranstalter på forslag af Kommissionen hvert femte år en undersøgelse og eventuelt en revision af direktivets beløb under hensyn til den økonomiske og valutariske udvikling i Fællesskabet.

Artikel 19

1. Medlemsstaterne ændrer deres nationale administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser med henblik på at efterkomme dette direktiv senest tre år efter datoen for direktivets meddelelse (1). De underretter straks Kommissionen herom.

2. Den i artikel 15, stk. 2, omhandlede procedure gælder fra datoen for direktivets meddelelse.

Artikel 20

Medlemsstaterne tilsender Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsregler, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 21

Kommissionen tilsender hvert femte år Rådet en rapport om gennemførelsen af bestemmelserne i dette direktiv samt forelægger det i givet fald passende forslag.

Artikel 22

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 25. juli 1985.

På Rådets vegne

J. POOS

Formand

(1) EFT C 241 af 14.10.1976, s. 9, og EFT C 271 af 26.10.1979, s. 3.

(2) EFT C 127 af 21.5.1979, s. 61.

(3) EFT C 114 af 7.5.1979, s. 15.

(1) EFT L 379 af 30.12.1978, s. 1.

(2) EFT L 247 af 16.9.1984, s. 1.

(1) Dette direktiv er meddelt medlemsstaterne den 30. juli 1985.